

F
Bc 66'4
76

Η ΠΕΙΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΟΙ

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΦΛΙΝΔΡΗΣ
ΤΕΩΣ ΜΕΛΟΣ Γ.Σ.Ε.Ε.
ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ
ΤΕΩΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΟΥΛΙΟΥ ΔΡΑΚΟΥ Β - ΤΗΛ. 23-798
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΠΥΡΟΥ ΣΤΟΥΠΗ

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΟΙ

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

«Ἐὰν ἀγνοοῦμε τὸ παρελθὸν
δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ ἐκτι-
μήσωμε σωστὰ τὸ παρὸν καὶ
νὰ οἰκοδομήσωμε τὸ μέλλον»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1976

ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 17087
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 15-12-99
ΑΡΙΘΜΟΣ 949 53 ΣΤΟ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

«ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ». (Βραβείον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν μετὰ χρηματικοῦ ἐπάθλου), Κέρκυρα 1959

«ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ». Ἔκδοσις Βα βελτιωμένη. Κέρκυρα 1960

«ΠΩΓΩΝΗΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΒΗΣΣΑΝΙΩΤΙΚΑ». (Γνωριμία μετὸν ἀκριτικὸ Ἑλληνισμό). Τόμος Αος. Πάτραι 1962

«ΠΩΓΩΝΗΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΒΗΣΣΑΝΙΩΤΙΚΑ». Τόμος Βος. Κέρκυρα 1964. (Εὐγενεῖ χορηγία Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας)

«ΒΗΣΣΑΝΗ». Ἱστορικὰ — Ὀνοματολογικὰ — Λαογραφικὰ (Κέρκυρα 1972. Δαπάνη τῆς Ἀδελφότητος Βησσανιωτῶν «Ἀρετή» Ἀθηνῶν).

Ταχυδρομικὴ δ)σις συγγραφέως:

ὁδὸς Φλαγγίνη 1

Κέρκυρα

Λίγα λόγια

Σὰν Σήμερα πρὶν ἀπὸ πεντακόσια τόσα χρόνια χανόταν ἡ «ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ» ἢ «ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ - ΠΟΛΙΣ», καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὴ τὸ «θέμα τοῦ Δυρραχίου» ἢ ἀρχαία Ἐπίδαμνος, πὺ κρατοῦσε ἀνοικτοὺς τοὺς δρόμους ἀπὸ στεριά καὶ θάλασσα γιὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐπικοινωνία τῶν κατοίκων του μὲ τὰ ὑπόλοιπα Θέματα τοῦ Βυζαντίου.

Ἀπὸ τότε, ὁ Ἑλληνισμὸς γιὰ δεύτερη φορὰ νεκρωμένος γίγαντας, κατορθώνει μὲ τὶς δικῆς του καὶ μόνο δυνάμεις ὄχι μόνο νὰ ἐπιβιώσῃ ὑπὸ σκληρῆ δουλείᾳ ἀλλὰ, ἀνδρωμένος νὰ δημιουργήσῃ τὸ Ἐλεύθερο Ἑλληνικὸ κράτος, παρὰ τὸ Διεθνὲς Κλίμα πὺ ἐπικρατοῦσε τότε, μὲ Ἑλληνισμὸ ὅμως δισυλόστατο, ἐλεύθερο καὶ δοῦλο.

Ἰδιαίτερα ὁ χῶρος τῆς Β. Ἠπείρου, τὸ παλῆ Βυζαντινὸ Θέμα, εἶδε κατὰ καιροὺς ὄχι μόνο ἐλεύθερη Ἑλληνικὴ Διοίκησι ἀλλὰ καὶ δική της τὸ 1914. (Αὐτόνομος Βόρειος Ἠπειρος).

Δυστυχῶς ἡ πολιτικὴ πὺ ἐφήρμοσαν οἱ τότε Μεγάλεις Δυνάμεις ὑποχρέωσαν τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος σὲ περιορισμὸ τῆς ἐδαφικῆς του ἀκεραιότητος καὶ κατὰ συνέπεια τὴν ἐκτὸς τοῦ κορμοῦ του παραμονὴ Ἑλληνικωτάτων ἐδαφῶν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων — Ὀμηρικῶν — ὅπως τῆς Β. Ἠπείρου.

Παραδειγματιζόμενοι λοιπὸν ἀπὸ τὴν νεώτερη καὶ μόνον Ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ μὲ πὺ ἡ ἴδια κατάστασι ἐπικρατεῖ στοὺς ἀγιασμένους καὶ αἱματοβαμένους χώρους τῆς Β. Ἠπείρου, καὶ ἐν ὄψει τῶν ἐμφανῶν καὶ ἀφανῶν συμφερόντων πὺ ἐπικρατοῦν ἢ θὰ ἐπικρατήσουν στὸν γεωπολιτικὸ χῶρο πὺ περικλείει τὴν Β. Ἠπειρο - Ἀλβανία - Γιουγκοσλαβία (πρῶην Μαυροβούνιο καὶ Κοσσυφοπέδιο) κ.λ.π., πιστέψαμε στὴν ἀνάγκη δημιουργίας ἐνὸς φορέα, καθαρὰ Βορειοηπειρωτικοῦ ἐνδιαφέροντος, πὺ θὰ συγκεντρώσῃ στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐλεύθερης Ἠπείρου ὅ,τι θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ συγκεντρωθῆ, πέρα ἀπὸ κεῖνα πὺ εἶναι γνωστὰ, σὲ Ἱστορικὸ, Γλωσσικὸ, Θρησκευτικὸ, Λαογραφικὸ κ.λ.π. ὑλικό.

Εἰδικώτερα ἐπιθυμεῖ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸν ἀνθρώπινο παράγοντα πὺ θὰ βοηθήσῃ ἐν συνεργασίᾳ μὲ ὅ,τι τοῦ προσφέρεται καὶ ὅ,τι μπορεῖ

νά προσφερθῆ μελλοντικά, βάσει ἐπιστημονικῶν κριτηρίων καὶ εὐρημάτων, γιὰ νὰ μπορέσουμε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ βοηθήσουμε, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μιὰ Ἱστορικὴ ἀλήθεια ὅπου μπροστὰ τῆς θὰ παρασυρθοῦν σὰν χάρτινοι πύργοι ὅ,τι ἢ ξένη προπαγάνδα καὶ τὰ ἄνομα συμφέροντα δημιούργησαν γιὰ καινούργια ἐθνότητα, ἀρχαιολογία, ἱστορία, λαογραφία κ.λ.π. στὸν δικό μας καὶ μόνο τόπο, πού μὲ νομοθετήματα τοῦ 1975 ἐπιβάλλουν τὴν ἀναγκαστικὴ ἀλλαγὴ τῶν πάντων, ἀπὸ ταφόπετρες — ἐρείπια — τοπωνύμια — οἰκογενειακὰ ἐπίθετα καὶ ὀνόματα, γιὰ τὴν πλήρη ἀλλοίωσι τῆς περιοχῆς.

Αὐτὸν τὸν φορέα ὑλοποιήσαμε Νομικὰ μὲ τὴν ἐπωνυμία «**ΙΔΡΥΜΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ**» μὲ ἔδρα τὰ Ἰωάννινα καὶ χρόνο δραστηριοποιήσεως τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1975.

Στὴν προσπάθειά μας αὐτὴ πολὺ μᾶς βοήθησαν καὶ μᾶς βοηθοῦν καὶ τοὺς εὐχαριστοῦμε μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς πρώτης αὐτῆς ἐπαφῆς, τοῦ παρόντος βιβλίου, πού ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴ σειρᾶς ἐκδόσεων εἰδικὰ γιὰ τὸν βορειοηπειρωτικὸ χῶρο.

Τὸν συγγραφέα τοῦ παρόντος «**Ἡπειρῶτες καὶ Ἀλβανοί**», σεβαστὸ καὶ φιλόμουσο ἀπὸ τὴ Βήσσανη τῆς Ἐλεύθερης Ἠπείρου κ. Σπύρο Στούπη — βραβεῖο Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν — πού εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνη νὰ μᾶς παραδώσῃ τὸ βιβλίο αὐτὸ γιὰ ἔκδοσι, παραιτούμενος παντὸς δικαιώματος, τὸν παρακαλοῦμε νὰ δεχθῆ τὶς θερμότερες εὐχαριστίες τοῦ ὑποφαινομένου, τῶν συνεργατῶν μου στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος καὶ τῶν μελῶν τοῦ **I.B.E.**

Ὁ συγγραφέας ὅπως θὰ δῆ ὁ ἀναγνώστης ἐπιλαμβάνεται μὲ σαφήνεια καὶ γλαφυρότητα θεμάτων πού γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχονται στὴ δημοσιότητα καὶ πλαισιώνονται ἀπὸ ἀνέκδοτες φωτογραφίες, χάρτες καὶ ντοκουμέντα, ἀποτελοῦν δέ ἔγγραφη ἀπάντηση ἐλευθέρου ἀνθρώπου στὴ προσπάθεια ἀλλοιώσεως τῆς Ἱστορίας ἀπὸ ἐπίσημο φορέα προπαγάνδας Κράτους, πού ἐπιθυμεῖ νὰ φαίνεται καὶ αὐτονομάζεται «**Προοδευτικὸ — Σοσιαλιστικὸ — Δημοκρατικὸ**».

Τέλος ἐκφράζονται θερμὲς εὐχαριστίες σ' αὐτοὺς πού ἐπιμελήθηκαν τὴν ἔκδοσι τοῦ παρόντος, καθηγητὲς συνεργάτες, καθὼς καὶ σ' ἐκείνους πού πρόσφεραν ὑλικὸ καὶ βοήθεια γιὰ τὴν ἔκδοσι τοῦ ἔργου.

Ἰωάννινα 29 Μαΐου 1976

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Ἰδρύματος Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν
ΞΕΝΟΦΩΝ Γ. ΚΟΝΤΟΥΡΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σπυρίδων Βλάχος, ἐξηγῶν τοὺς σκοποὺς ποὺ ἐπεδίωκε μὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑπειρωτικῶν χρονικῶν (1926), προλογίζωντάς τα, γράφει τὰ ἑξῆς:

«Οὐδενὸς τῶν περὶ τὴν πατριὸν ἱστορίαν ἀσχολουμένων διαφεύγει, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν τμημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ἡ Ἑπειρος εἶναι ἡ περισσότερον ἄγνωστος.

»Κακὴ μοῖρα καταδικάσασα τὴν ἀτυχὴ ταύτην χώραν εἰς περιπετείας σκληρὰς ἰδιαιτέρως, πλὴν ἐκείνων, τὰς ὁποίας συνεμερίζετο μετὰ τῆς ὅλης πατρίδος, ἐξηφάνισε τὰ πλεῖστα τῶν ἰχνῶν τοῦ παρελθόντος, οὕτως ὥστε τὰ κενὰ τῆς Ἑπειρωτ. Ἱστορίας νὰ ἀποβαίνωσι δυσαναπλήρωτα.

»Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη, ὁ πολύτιμος τῆς ἱστορίας παραστάτης καὶ ὁδηγὸς, ὑπὸ τὴν καταδίωξιν τῆς αὐτῆς ἀμειλίκτου μοίρας, ἠρνήθη σχεδὸν ἀπολύτως τὰς ὑπηρεσίας της εἰς τὴν Ἑπειρον, δεδομένου, ὅτι αἱ μοναδικαὶ ἀλλ' ἀτελῶς ἐνεργηθεῖσαι ἐν Δωδώνῃ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ Καραπάνου, δὲν προσέλαβον, διὰ τὴν μὴ συστηματικὴν παρακολούθησιν ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἀρχαιολόγων, τὴν ἔκτασιν καὶ σημασίαν, ἣν ἐνεῖχον παρόμοιαι ἀνασκαφαὶ ἐνεργηθεῖσαι ἐν Ὀλυμπίᾳ, Δελφοῖς, Κρήτῃ κ.ἄ.

»Δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀρχαία ἱστορία ἡ παρουσιάζουσα τελείαν στείρωσιν πηγῶν. Περίλαμπροι ἢ ἐπώδυνοι ἀλλ' ὅπωςδήποτε περιφανεῖς περίοδοι τῆς Ἑπειρωτικῆς ζωῆς κατὰ τοὺς μέσους καὶ νεωτέρους χρόνους, εἶναι τόσον ἄγνωστοι ὅσον καὶ οἱ ἀρχαῖοι χρόνοι.

»Ἡ περισυλλογὴ πάσης φύσεως ὑλικοῦ, διαφωτίζοντος πτυχὴν τῆς Ἑπειρωτικῆς ἱστορίας τούτου πρὸς δημοσίευσιν εἶναι ἡ μᾶλλον πατριωτικὴ πρᾶξις καὶ ὁ μεγαλύτερος τίτλος τιμῆς διὰ πάντα ἀληθινὸν Ἑπειρώτην».

Οἱ πολύτιμες ἀνασκαφές τῆς Δωδώνης πού ἐγένοντο κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων Σωτ. Δάκαρη, ἀναμφισβητήτως ἐπλούτισαν πολὺ τὶς σχετικὲς γνώσεις μας.

Δὲν εἶναι ὅμως μόνον ἡ Δωδώνη πρὸς τὴν ὁποία δικαιολογημένα στρέφεται ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη. Ὑπάρχουν στὸν Ἠπειρωτικὸ χῶρο καὶ ἄλλα σημεῖα, πολλὰ μάλιστα πού ἀναμένουν τὴ σχετικὴ ἔρευνα ἡ ὁποία θὰ περιορίσῃ πολὺ τὰ ἱστορικὰ κενὰ πού παραμένουν πάντοτε μεγάλα.

Οἱ σελίδες πού ἀκολουθοῦν, καρποὶ μακροχρονίων ἀναδιφήσεων καὶ συλλογῆ ἀτομικῶν βιωμάτων τῆς Τουρκοκρατίας ἢ παρατηρήσεων καὶ ἀναμνήσεων, ἐπισημαίνουν ἀπλῶς καταστάσεις καὶ γεγονότα, κυρίως ἀπὸ τοῦ 12ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν. Συμπληρῶνουν δὲ πολλὰ κενὰ καὶ μερικὰ διανοίγουν ἢ ἐπισημαίνουν νέους ὀρίζοντας ἐρέυνης πού θὰ διευκολύνουν τὴν πληρέστερη καὶ — κατὰ τὸ δυνατὸν — ὀλοκληρωμένη παρουσίᾳ τῆς τόσο σκοτεινῆς ὅσο καὶ ἀγραφῆς σήμερα Ἠπειρωτικῆς Ἱστορίας.

Ἔγραψα ἐν Κερκύρα

Σπῦρος Στούπης

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Λίγα λόγια.	Σελ.	5
Πρόλογος	»	7
Περιεχόμενα	»	9
Πίναξ εικόνων	»	15
Ούσιώδη Παροράματα.....	»	16
Κεφ. 1ον. Ἡ ἄλβανικὴ θεωρία περὶ τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ τῶν Ἀλβανῶν ὡς ἀπογόνων Ἰλλυριῶν. Ἀναμφισβήτητος ἢ ἑλληνικότης τῆς ἐνιαίας Ἠπείρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Δωδώνη, τὸ πανάρχαιο ἑλληνικὸ ἱερὸ τῆς Ἠπείρου, ἢ κοίτις καὶ ἡ μητρόπολις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἀρχαιοτάτη Ἑλλάς. Πελασγοί, Ἰλλυριοί, Ἡπειρῶται, Γραικοί.	»	17
Κεφ. 2ον Ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἠπείρου πρωτοελληνικός. Μόνον ἑλληνικὰ φύλα στὴν Ἠπειρο. Ὄνόματα φύλων. Ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί. Ἡ «βαρβαρότης» τῶν Ἡπειρωτῶν. Ἐπίδρασις Μακεδονικοῦ πολιτισμοῦ.	»	30
Κεφ. 3ον Τὸ Ἡπειρωτικὸ Δεσποτᾶτο ἢ Δεσποτᾶτο τῆς Ἑλλάδος ἀφειτηρία ἀναγεννήσεως τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ. Εὐάνδρος Ἠπειρος.....	»	38
Κεφ. 4ον Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὴ σημερινὴ Ἀλβανία καὶ Γιουγκοσλαβία κατὰ τὸ ἔτος 2.000 π.Χ. Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα στὸν Ἡπειρωτοαλβανικὸ χῶρο ἀπὸ τοῦ 13ου μ.Χ. αἰῶνος. Ἡ ἑλληνικὴ ἐν χρήσει ὑπὸ τῶν Βλάχων, τῶν Ἀλβανῶν, τῶν Τούρκων καὶ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως. Ἡ ἑλληνικότης τοῦ τόπου γενικώτερα.	»	43
Κεφ. 5ον Ἑλληνοαλβανοί, Τουρκαλβανοί, Ἀρβανίτες Ἡπειρῶτες, Βλάχοι. Ὁ μῦθος τῆς Ἀλβανικῆς συμβολῆς στὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Οἱ «ἀρβανίτες» συμπολεμισταὶ τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη καὶ μισθοφόροι τῆς Δύσεως. Ἀρβανιτοχώρια.	»	51

- Κεφ. 6ον Οἱ Βλάχοι εἰδικώτερα. Ἡ Ἰταλία δημιουργὸς Βλαχικῆς ἐθνότητος ἀγνοουμένης προηγουμένως. Σχετικὸς Σουλτανικὸς ἰραδές. Ρουμανικὰ σχολεῖα. Βλαχοχώρια. Κουτσόβλαχοι καὶ Ἀλβανοὶ πρόμαχοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ρουμανικαὶ διαπιστώσεις. Σελ. 61
- Κεφ. 7ον Ἀπώλεια τοῦ ἐθνικοῦ Ἠπειρωτικοῦ ὀνόματος. Ταύτισις Ἠπειρωτῶν καὶ Ἀλβανῶν. «Ἀλβανοί» καὶ Ἀλβανοί. Ἑλληνικὴ καὶ ξένη περὶ «Ἀλβανῶν» βιβλιογραφία. Ἡ φραστικὴ ἀλβανοποίησις τῆς Ἠπείρου. » 68
- Κεφ. 8ον Ἀλβανία - Ἀλβανοί, ὄνομα. Ἀρχικὴ των ἐμφάνισις ἱστορικῶς. Πρώτη παρουσία των στὴν Ἠπειρο ὡς συμμάχων τῶν Σέρβων. Σερβοκρατία. » 84
- Κεφ. 9ον Ἀλβανικὴ χώρα καὶ Ἀλβανικὴ ἐθνότης. Γκέγκηδες καὶ Τόσκηδες. Ἡ ἔλλειψις ἀλβανικῆς καὶ βλαχικῆς γραπτῆς γλώσσης εὐνοεῖ τὴν ἀνάμιξι καὶ ὀρᾶσι ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλβανο-Ρουμανικὴ συνεργασία. Δημιουργία Ἀλβανικοῦ Μουσουλμανο-Καθολικοῦ Βασιλείου καὶ κατάρρευσις του. Διωγμὸς τῆς ἑλληνικῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας. » 89
- Κεφ. 10ον Φωτεινὲς πρωτοβουλίες γιὰ μιὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὴ ἐνότητα. Διαπιστώσεις καὶ κρίσεις γύρω ἀπὸ τὴ δημιουργία ἀλβανιστικῆς κινήσεως. » 100
- Κεφ. 11ον Ἐπινόησις γραπτῆς ἀλβανικῆς γλώσσης. Ὁ ἕλληνα Θεοφ. Μαυρομάτης κατόπιν ἐπίσκοπος Φάν Νόλι πρῶτος συστηματικὸς καλλιεργητὴς τῆς ἀλβανικῆς λογοτεχνίας. Προσπάθειαι εἰσαγωγῆς τῆς στὰ σχολεῖα τῆς Ἠπείρου. » 107
- Κεφ. 12ον Ὑπῆρξε πράγματι Ἀλβανικὴ γραπτὴ γλῶσσα κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας; Ἡ ἔλλειψις ὀργανώσεως Βορειοηπειρωτικῶν καὶ ἀλβανολογικῶν Σπουδῶν. » 112

- Κεφ. 13ον Ἡ κατάστασις κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων. Ἡ συμπεριφορὰ τῶν τιμαριούχων ἔναντι τοῦ κόσμου τῆς ὑπαίθρου εὐνοεῖ τὶς τουρκικὲς ἐπιδιώξεις. Βαγενετία - Βαγενέται. Ἄνδηγαυοί. Δυναστεία Τόκκων. Σελ. 118
- Κεφ. 14ον Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς καταστάσεως πρὸ τῆς ἐδραιώσεως τῆς τουρκικῆς κατακτῆσεως. Ἐκδίωξις τῶν Ἀλβανῶν ἐξ Ἠπείρου ὑπὸ Καρόλου Τόκκου. Συνθηκολόγησις Ἰωαννίνων μὲ Σινὰν πασᾶ. » 122
- Κεφ. 15ον Οἱ ὁμαδικοὶ ἐξισλαμισμοὶ στὴν Ἠπειρο καὶ Ἀλβανία. Μετατροπὴ ἐκκλησιῶν σὲ τζαμιά. Περίτμησις Ἠπειρωτῶν. Τουρκοχριστιανοὶ καὶ Μισοτουρκοὶ. «Γκραικομᾶνοι». » 126
- Κεφ. 16ον Ἡ ρευστὴ χριστιανικὴ συνείδησις Ἀλβανῶν καὶ Βλάχων εὐνοεῖ τὴν Καθολικὴν προπαγάνδα καὶ ἐξηγεῖ τοὺς ἐκτεταμένους ἐξισλαμισμούς, Πρῶτοι ἐξωμόται. Οἱ ἀρνησίθρησκοι, ἀνθρωπόμορφα τέρατα στὴν ψυχολογία καὶ κτηνωδία ἔναντι τῶν χριστιανῶν. » 129
- Κεφ. 17ον Ἡ ἐλληνικότης τῆς Β. Ἠπείρου, ὅπως ἐκτίθεται μὲ ὑπόμνημα τῶν Βορειοηπειρωτῶν Κερκύρας πρὸς τὴν διεθνῆ ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. » 134
- Κεφ. 18ον Ἀγωνιστικὸ πνεῦμα καὶ λιτότης Ἠπειρωτῶν. Διάφορες Ἠπειρωτικὲς ἐπαναστάσεις καὶ ἐξεγέρσεις. Ἀνύπαρκτες οἱ φερόμενες ὡς ἐθνικὲς ἀλβανικὲς ἐξεγέρσεις. Ἡ «ἀνταρσία Γκιολέκα». » 138
- Κεφ. 19ον Ἐπανάστασις τῶν χριστιανῶν τοῦ Ἠπειρωταλβανικοῦ χώρου ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ ἐλληνοαλβανοῦ Γεωργ. Καστριώτη, ἢ Σκεντέρμπεη. Ὁ Γεώργ. Καστριώτης ὡς ἐθνικὸς ἥρωας τῶν Τουρκαλβανῶν. » 145
- Κεφ. 20ον Ὁ Γεώργ. Καστριώτης καὶ οἱ πολεμιστὲς τοῦ Χειμαρριῶτες κ.ἄ. Ἠπειρῶτες καὶ Ἑλληνοαλβανοὶ πρόμαχοι τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος. » 151

- Κεφ. 21ον Μετὰ τὴν ἀποτυχία Σκεντέρμπεη: Ἐδραίωσις καὶ ἐξάπλωσις Μουσουλμανισμοῦ. Δημιουργία εἰδους ἐλληνοχριστιανικῆς ἐθνότητος μεταξὺ Ἑλλήνων, Ἀλβανῶν καὶ Βλάχων. Ἀλλοιώσεις στὴν ἀνέκαθεν ἐλληνικὴ χροιά τῆς Ἠπείρου. Σύστασις Κορυθαῖς, Σουλίου, Καλαρρυτιῶν, Συρράκου, Ζίτσης κ.ἄ. Σελ. 158
- Κεφ. 22ον Ἡ ἀποτυχία τοῦ Καστριώτη, μέγα ἐθνικὸ ἱστορικὸ ὄροσημο. Ἀποδημία Ἠπειρωτῶν. Συγκρότησις τοῦ σώματος τῶν Στρατιωτῶν στὴ Δύσι καὶ δημιουργία τῶν ἐλληνοαλβανικῶν κοινοτήτων Νοτίου Ἰταλίας. Ἀπώλεια ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ ἐθνισμοῦ διὰ τῆς προπαγάνδας τοῦ Βατικανοῦ. Ἰταλικὴ Ἀλβανιστικὴ πολιτικὴ. Ἑλληνόφωνοι καὶ Ἀλβανόφωνοι Κάτω Ἰταλίας. » 165
- Κεφ. 23ον Στρατιῶται καὶ «Ἀλβανοί» στὴν Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθο, Λευκάδα, Πελοπόννησο, Κύπρο, κ.ἄ. » 174
- Κεφ. 24ον Ἀφορμὴ τοῦ ἐκπατρισμοῦ τῶν Ἠπειρωτῶν, οἱ Τουρκαλβανοί. Τὰ εὐεργετικὰ καὶ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματά του. Ἑλληνες καὶ Ἀλβανοὶ πρὸ τῶν ἐξισλαμισμῶν. » 184
- Κεφ. 25ον Στρατιῶται, οἱ δημιουργοὶ τῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἀποφασιστικὸς τῶν ρόλος στὴν ἐθνικὴ μας ἐπιβίωσι καὶ ἀποκατάστασι. Στρατιῶται, Σπαῆδες εἰδικώτερα. » 191
- Κεφ. 26ον Μία ἐλληνοαλβανικὴ ἐλεγεία. Διάφορα ἐξ αὐτῆς ὀνόματα οἰκογενειακὰ. Οἱ «Ἀρβανίτες» τῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν, καὶ Ψαρῶν καὶ ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ἡ κατάληξις -άτες -άδες. Καταγωγὴ τῶν Καποδίστρια, Θεοτόκη, Δούσμανη, Κουντουριώτη, Ἀνδρούτσου, Κανάρη, Κατσώνη κ.ἄ. » 201
- Κεφ. 27ον Ἀλβανικὰ καὶ Σλαβικὰ ὀνόματα. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχρίδος καὶ ὁ ἐκσλαβισμὸς Ἠπειρωτικῶν τοπωνυμίων. » 210

- Κεφ. 28ον Ὁ Ἑλληνισμὸς στὸν Ἠπειρωτοαλβανικὸ χῶρο καὶ εἰδικώτερα στὴ Β. Ἠπειρο, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Οἱ ἀγῶνες τοῦ γιὰ ἐθνικὴ ἀποκατάστασι. Ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Μητροπόλεις. Ὁ Ἰωάν. Καποδίστριας καὶ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἠπείρου. Σελ. 217
- Κεφ. 29ον Προσπάθειες ἐκτουρκισμοῦ τῆς Ἠπείρου διὰ τῶν τουρκαλβανῶν. Διορισμὸς Γενικοῦ Δ)ντοῦ Ἠπείρου Ἀλβανοῦ καὶ ἐγκατάστασις Λιάπηδων ἐν Πωγωνίῳ. » 226
- Κεφ. 30ον Ἡ ἐλληνικότης τῆς Ἠπείρου κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὅπως περιγράφεται ἀπὸ ξένους καὶ Ἕλληνας. Ἐθνολογικὴ διάρθρωσις. Παιδεία. Στατιστικὰ στοιχεῖα. Ἀπογραφὴ Χιλμῆ πασᾶ. Ἡ κατάστασις στὴ Β. Ἠπειρο ὀλίγον μετὰ τὴ σύστασι Ἀλβανικοῦ Κράτους. » 232
- Κεφ. 31ον Μασχόπολις καὶ Κορυτσᾶ εἰδικώτερα. Μοσχόπολις «αἱ Ἀθῆναι» τῆς Τουρκοκρατίας. Σχολεῖα καὶ μαθηταὶ Κορυτσᾶς. » 244
- Κεφ. 32ον Συνθήκη Βερολίνου, ἀφετηρία καὶ κυρία ἀφορμὴ τῆς ἀλβανιστικῆς κινήσεως. Δημιουργία Ἠπειρωτικοῦ ζητήματος. Ἀλβανικαὶ ἐνέργειαι καὶ ἐπιχειρήματα πρὸς ματαίωσι ἐπεκτάσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Ἠπείρου. Ἠπειρωτικαὶ ἀντιδράσεις. » 249
- Κεφ. 33ον Ἀκαθόριστες καὶ συγκεχυμένες οἱ ἀλβανικὲς ἐθνικὲς ἀντιλήψεις καὶ ἐπιδιώξεις μέχρι καὶ τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου. Τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποτέλεσμα δράσεως τῶν ξένων προπαγανδῶν. Γύρω ἀπὸ τὸν ἀφελληνισμὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Προσπάθειες ἐξαλβανισμοῦ τῶν τουρκαλβανῶν καὶ Ἑλληνοαλβανῶν. Ἑλληνίζοντες, Ἀλβανίζοντες, Τουρκίζοντες καὶ Ρουμανίζοντες. » 254

- Κεφ. 34ον Ἡ προϊστορικὴ Ἠπειρος πρώτη καὶ παλαιότητα Ἑλλάς, κοιτὶς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ μεταγενεστέρα, ἐστία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ. Οἱ πλανόδιοι τεχνῖται ἠπειρωταὶ καὶ ἡ ἐθνικὴ μας ὑπόθεσις. » 261
- Κεφ. 35ον Ἡ προσφορὰ τῆς Ἠλείρου πρὸς τὸ Ἔθνος εἰδικώτερα. Δείγματα τῆς ἐθνωφελοῦς παρουσίας τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἡ συμβολὴ τους στὴ διάδοσι καὶ ἀνάπτυξι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Βαλκανικὴ. Τὰ ἠπειρωτικὰ τυπογραφεῖα Μοσχοπόλεως καὶ Βενετίας. Φλαγγίνειο Ἐκπαιδευτήριον. Ἰόνιος Ἀκαδημία, Ἑπτανησιακὰ Γράμματα. » 277
- Κεφ. 36ον Ἰταλικὴ προπαγάνδα στὴν Ἠπειρο. Ἰταλο-Αὐστριακὰ συμφέροντα, ὀδηγοῦν στὴ δημιουργία ὡς τρίτης καταστάσεως Ἀλβανικοῦ Κράτους εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ ἐσωτερικὸς ἑλληνικὸς διχασμὸς εὐνοεῖ τοὺς ἰταλικοὺς σκοποὺς. Κατάληψις τῆς Ἠλείρου ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὸν Αὐτὸν Παγκόσμιον Πόλεμον. Ἰταλικὴ τρομοκρατία. Ἐκπατρισμὸς Βορειοηπειρωτῶν. » 292
- Κεφ. 37ον Οἱ ἐπεκτατικὲς βλέψεις ἐπὶ τοῦ Ἠπειρωτοαλβανικοῦ χώρου, πάγιος σκοπὸς τῆς Ἰταλικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Κατάληψις τῆς Ἠλείρου κατὰ τὸν Βὸν Παγκόσμιον Πόλεμον. Πρόγραμμα ἐξοντώσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἀπόπειρα δημιουργίας Κουτσοβλαχικῆς Ἐπικράτειας στὴν Πίνδο. Ἡ Λεγεὼν τῶν Βλάχων. Ἰταλικὴ πλαστογραφίαις τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἱστορίας, στὸ ΝΑΤΟ. Σχετικὴ συζήτησις στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ καὶ πανελλήνια ἀγανάκτησις. » 301
- Κεφ. 38ον Παλῆὰ Βορειοηπειρωτικὰ ἔγγραφα » 317
- Χάρτης τῆς Ἑλλάδος τοῦ G. MEYER (1509) » 322
- Ἄντι Ἐπιλόγου. » 324
- Εὐρετήριον ὀνομάτων » 325

ΠΙΝΑΞ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Σελίς 42 Λαϊκὲς γυναικεῖες ἐνδυμασίαι Β. Ἡπείρου.
- » 64 Βορειοηπειρώτης ἀγωνιστῆς.
- » 70 Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἀθηναγόρας Αὐτ. περιστοιχούμενος ἀπὸ Πωγωνήσιαι μετὰ τῆς γραφικῆς ἐνδυμασίαις.
- » 74 Φωτοτυπία ἐπισήμου Γαλλικοῦ ἐγγράφου περὶ Ἀρβανιτῶν».
- » 80 » ἐγγράφου Ι. Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως.
- » 81 » ἐγγράφου Ι. Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως.
- » 88 Θρησκευτικὸ Βορειοηπειρωτικὸ πανηγύρι.
- » 92 Βορειοηπειρωτικὴ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσις.
- » 97 Ἡ κηδεῖα τοῦ μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Βασιλείου στὸ Δελβινάκι.
- » 104 Ἡ Ι. Μονὴ Ἀγ. Ἀθανασίου Πολύτσανης.
- » 117 Ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιγραφή ἀπὸ τῆς Β. Ἡπείρου.
- » 121 Ἐξώφυλλο θρησκευτικοῦ Βορειοηπειρωτικ. βιβλίου τοῦ 1770
- » 136 Ὕμνος ἐπαναστάσεως Β. Ἡπείρου στὸ πεντάγραμμο.
- » 141 Ἀνταρτικὴ Βορειοηπειρωτικὴ ὁμάς.
- » 150 Παλιὰ ἄλβανικὰ γραμματόσημα μετὰ εἰκόνα τοῦ Σκεντέρμπεη.
- » 155 Ἄγαλμα Σκεντέρμπεη στὰ Τίρανα.
- » 159 Ἕλληνας, Βλάχοι καὶ Ἀλβανοὶ σὲ μιὰ διασκέδασι.
- » 164 Ὁ Βορειοηπειρώτης εὐεργέτης Σίμων Σίνας.
- » 173 Ἀρχαῖο θέατρο Βουθρωτοῦ.
- » 189 Ἕλληνας, Βλάχοι καὶ Ἀλβανοὶ ἀδελφωμένοι.
- » 190 Μερικὴ ἄποψη ἀρχαίου θεάτρου Βουθρωτοῦ.
- » 193 Ἀρχαία μαρμαρινὴ Βορειοηπειρωτικὴ στήλη.
- » 193 Ἀρχαία μαρμαρινὴ Βορειοηπειρωτικὴ στήλη.
- » 200 Σφραγιστὸ χαρτόσημο Αὐτονόμου Β. Ἡπείρου.
- » 205 Σχολεῖον Πολύτσανης.
- » 213 Διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ Β. Ἡπειρωτικοῦ σχολείου.
- » 219 Γραμματόσημα ποὺ κυκλοφόρησαν στὴν Αὐτόνομη Β. Ἡπείρου.
- » 221 Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτονόμου Β. Ἡπείρου ἐν συνεδρίῳ.
- » 223 Ἡ τελετὴ κηρύξεως τῆς Ἐπαναστάσεως Β. Ἡπείρου στὸ Ἀργυρόκαστρο.

- » 225 Ἡπειρωτοπούλα τῆς τουρκοκρατίας μέ ἐθνική ἐνδυμασία.
- » 229 Φωτοτυπία τουρκικῆς δ)γῆς ἐλληνιστί πρὸς περιστολήν τοῦ ἐκπατριμοῦ τῶν Ἡπειρωτῶν.
- » 231 Ἡπειρωτόπουλο μέ ἐθνική ἐνδυμασία.
- » 237 Ἐθιμοτυπική ἐπίσκεψη στὸν Βαλῆ πασαῖ Ἰωαννίνων.
- » 239 Τὸ διπλωματικὸ σῶμα Ἰωαννίνων κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.
- » 247 Φωτοτυπία μιᾶς ἀποδείξεως χρημάτων Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης Δελβίνου.
- » 252 Ἄγαλμα τῆς Β. Ἡπείρου στὴν Ἀθήνα.
- » 276 Χορὸς Ἑλλήνων καὶ Βλάχων στὸ Πωγώνι.
- » 291 Ἄποψη Πολύτσανης.
- » 294 Ἡ διεθνῆς ἐπιτροπὴ χαράξεως τῶν Β. Ἡπειρωτικῶν συνόρων.
- » 300 Μερικὴ ἄποψη Δελβίνου.

ΟΥΣΙΩΔΗ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	28	ὑποσημ.	ἀντὶ Ἑλλνες	ἀνάγνωθι:	Ἑλληνες
»	23		» Κρανοὺς	»	Κραναοὺς
»	62		» Βαλλόνι	»	Βαλλόνοι
»	73		» Ἐπίτιμον Λεξικὸν Ἐλευθ.	ἀνάγνωθι:	Ἐπίτομον
»	74		» 15ης ἐπετείου Βύρωνος	ἀνάγνωθι:	151ης ἐπετείου
»	82		» πάπα Οὐρανοῦ	ἀνάγνωθι:	Οὐρβανοῦ
»	82	ὑποσ. σειρά 15η	» παρεχωρήθη εὐμενῶς	ἀνάγνωθι:	εὐγενῶς
»	85	» 3η	» γνωρίζομαι	»	γνωρίζομε
»	94	» 10η	» ἐν μονῇ τῆς ἐπαρχίας Μοναστηρίου,	ἀνάγνωθι:	ἐν μόνῃ τῇ ἐπαρχία Μοναστηρίου.
»	133	ὑποσ. 1η	ἀνάγνωθι: Οἰκονομικὴ Δ)νσις Ἑλπανήσου ἐπὶ Ἐνετῶν.		
»	150		ἀντὶ Σκαντρεμπέκο, τὸ ὀρθὸ Σκαντερμπέκο.		
»	175	ὑποσ. 2α,	ἀπομνημονεύματα Χιώτη ἔτος 1858, ἀντὶ 1958		
»	176	προτελευταία σειρά κειμένου:	εἰς θέσιν Ἀρβανίτες (Πάλη) καὶ ὄχι (Πόλη).		
»	179	σειρὰ 4η ἐκ τῶν κάτω:	μετὰ τὸ τῆς πόλεως Κερκύρας, νὰ προστεθῇ ἡ λέξις Μαντούκι.		
»	240	σειρὰ 3η ἐκ τῶν κάτω:	Χάρτης τῶν ἐκκλησιῶν καὶ Σχολείων τῆς Β. Ἡπείρου τοῦ 1913, ἀνάγνωθι: κατὰ τὸ ἔτος 1913		
»	269		ἀντὶ Ἀρτονίνας, ἀνάγνωθι: Ἀρτοτίνας.		

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον

Ἡ Ἀλβανικὴ θεωρία περὶ τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ Ἀλβανῶν ὡς ἀπογόνων Ἰλλυριῶν. Ἀναμφισβήτητος ἡ ἐλληνικότης τῆς ἐνιαίας Ἡπέρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Δωδώνη, τὸ πανάρχαιο ἐλληνικὸ ἱερὸ τῆς Ἡπέρου, ἡ κοιτὶς καὶ ἡ μητρόπολις τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς καὶ ἀρχαιοτάτη Ἑλλάς. Πελασγοί, Ἰλλυριοί, Ἡπειρῶτες, Γραικοί.

Οἱ Ἀλβανοί, ἐρμηνεύοντες κατὰ τρόπον πὺν νὰ ἐξυπηρετῆ τις ἀπόψεις τους, ὅσα ἄλλοι ἔγραψαν, δεδομένου ὅτι ἀλβανικὴ γραφὴ ἦταν ἀγνωστὴ μέχρι καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος μ.Χ., παρουσίασαν τὴν ἐθνικὴν τους ἱστορίαν ἢ ὁποῖα ἀγνοεῖ τὴν ἐλληνικότητα τῆς Ἡπέρου ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Ἀπόσπασμα δὲ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἀποτελεῖ καὶ μιὰ προκήρυξις τοῦ 1888 πὺν περιέχεται στὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ ἀνατολικῶν γλωσσῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης Κλ. Νικολαΐδη «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ βάσιν τὴν Μακεδονίαν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων» Ἀθῆναι, 1923.

«...Οἱ Ἀλβανοί, γράφει, εἶναι ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν πεπολιτισμένων τῆς Εὐρώπης λαῶν, τῶν Πελασγῶν. Ὁ μέγιστος ποιητὴς πάντων τῶν χρόνων, ὁ Ὅμηρος, ὑπῆρξε Πελασγός, ἢ ὀρθότερον Ἀλβανός. Πάντες οἱ ἐπὶ τὴν Τροίαν συνεκστρατεύσαντες ἥρωες τῆς Ἑλλάδος ἦσαν Ἀλβανοί, ὅπως καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔνδοξοι τῆς ἀρχαιότητος ἄνδρες, τοὺς ὁποῖους ἐσφαλμένως χαρακτηρίζουν ὡς Ἑλληνας. Οἱ τελευταῖοι ὑπῆρξαν λαὸς ἄνανδρος, ἀπατεῶν καὶ ραδιοὔργος ἀπὸ χιλιετηρίδων, ὅστις ἐνοσφίσθη τοὺς θησαυροὺς τῶν Ἀλβανῶν, διεξήγαγε τὰς νίκας αὐτοῦ δι' Ἀλβανῶν ἡρώων καὶ ὁ ὁποῖος ὀφείλει τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης αὐτοῦ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλεργίαν καὶ τὴν δημιουργικὴν ἰκανότητα τῶν Ἀλβανῶν. Οἱ Ἑλληνες εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Κάδμου, τοῦ Κέκροπος καὶ ἄλλων ἐκβρασμάτων τῆς Αἰγυπτιοφοινικικῆς φυλῆς, ὑπὸ δὲ τῶν προπατόρων ἡμῶν τῶν Πελασγῶν, ἐκαλοῦντο Γκρέροι, ἤτοι τέττιγες, ἀντάξιοι ἀληθῶς τῆς ἐπωνυμίας τούτης. (1)

1. «Τὸ θρασὺ τοῦτο ἄλμα τοῦ συντάκτου τῆς περιωνύμου ταύτης προκηρύξεως ἐπὶ τὸ ἔδαφος τῆς ἐτυμολογίας, εἶναι ἀληθῶς ἀστεϊότατον» παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς. Εἶναι γνωστὸν, συνεχίζει, ὅτι οἱ Ἑλληνες τῆς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ἐσυνήθιζον νὰ φέρωσι ὡς κόσμον τῆς κεφαλῆς τὸν τέττιγα. Ἐάν λοιπὸν ἐν τῇ ἀρ-

Στὴ συνέχειά του ὁ συγγραφεὺς ἀφοῦ ἐκθέτει, ὅτι ἡ ὅλη τότε ἄλβανικὴ ἀνθελληνικὴ κίνησι εἶχε ὡς στόχο τὸ Οἰκουμενικὸ Πατρι-
 αρχεῖο καὶ ἦταν ἔργο τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας,
 γράφει: «Ἐπιτραπήτω νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἑλληνικῇ φιλο-
 λογίᾳ δὲν ἀπαντᾷ οὔτε γραμμὴ ἥτις νὰ ἐξευτελίζη τοὺς Ἀλβανοὺς ὡς
 ἔθνος οἱ Ἕλληνες πάντοτε ἀνεγνώρισαν τὰς ἐξόχους ἀρετὰς τῶν ἄλβα-
 νῶν ὡς λαοῦ εὐρώστου φυσικῶς καὶ ἵπποτικῶς φίλου τῆς ἐλευθερίας.
 Προσέτι ἐν τῇ τρισχιλιετῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ δὲν ἀπαντᾷ, ἐξαιρέσει
 τοῦ λυπηροῦ φαινομένου τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Τεπελενλῆ, οὔτε μία περίπτω-
 σις θεμελιώδους ἐθνικῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν,
 ὅπως ὑπάρχει φερ' εἰπεῖν μεταξὺ Ἀλβανῶν καὶ Σέρβων ἢ Ἀλβανῶν καὶ
 Βουλγάρων».

καίᾳ ἄλβανικῇ γλώσσει ὑπῆρχε τυχὸν ἡ λέξις γκρέρρα σημαίνουσα τέττιγα καὶ
 ἐξ αὐτῆς ἐσοχηματίσθη περὶ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ κόσμου τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἡ
 λ. γκρέρροι ἢ γρέρροι, τοῦτο οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει μὲ τὴν ἀδολεσχίαν. Ἀλλὰ καὶ
 ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ἐκ τοῦ γρέρροι προῆλθεν ἡ λ. Γραικοὶ εἶναι ἀσθενέστατος,
 ἄλλωστε εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορον διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ὁποῖαν σημασίαν δυνατὸν νὰ
 εἶχε ἡ λ. Γραικός. Ἡ λ. ἦτο ἄγνωστος ἐν Ἑλλάδι, ἀκόμη δὲ κατὰ τὸν στ' αἰῶνα ὁ
 Ἰωάν. Λυδὸς ὁμιλῶν περὶ τῶν κατοίκων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἀνατο-
 λικορωμαϊκοῦ Κράτους καλεῖ αὐτοὺς «Ἑλληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας». «Καίτοι ὑ-
 πάρχουν, προσθέτει ὁ Νικολ. οἱ ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἀπαντᾷ ἤδη, πολὺ πρὸ Χρι-
 στοῦ». (Ἴδε Ἱστορίαν τῆς Ἑλλην. Φιλολογίας ὑπὸ Κ. Μύλλερ, Μόναχον). Ὁρ-
 θότερον καὶ πληρέστερον πραγματεύεται τὸ θέμα τοῦτο ὁ Στούρτζ: «Τὸ ὄνομα
 Γραικοὶ, γράφει, περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν δυτικὴν ἐστίαν τῶν Ἑλλήνων ἐν
 Ἠπείρῳ... Ἐξ Ἠπείρου μετεφέρθη τὸ ὄνομα Γραικοὶ διὰ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν
 ναυπιλλομένων Ἑτρούσκων εἰς Ἰταλίαν καὶ προσέλαβεν ἐνταῦθα χρῆσιν ἐπεκτα-
 θεῖσαν διαρκῶς εἰς ἅπαντα τὸν λαὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀφ' οὗ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλά-
 δι πρὸ πολλοῦ ἤδη περιέπεσεν εἰς λήθην. Ὅτε δὲ οἱ Ἑλληνες ἠνδρώθησαν καὶ
 ἐπεχείρουν ἐκδρομὰς καὶ μεταναστεύσεις πρὸς ἑτέρας πόλεις, κατέστη τὸ ὄνομα
 Ἑλλῆνες, ταχέως συνολικὸν ὄνομα» (βλ. STURZ περὶ τῶν διαλέκτων Μα-
 κεδονίας 6. 8 σημ. 3. WACHSMUTH UND HERMANN 7, 14).

«Κατὰ Στράβωνα, σελ. 369, ἀπαντᾷ Ἑλληνες καὶ Πανέλληνες ὡς συνολικὸν
 ὄνομα κατὰ πρῶτον παρ' Ἠσιόδῳ καὶ εἶτα παρ' Ἀρχιλόῳ. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος
 αὐτὸ λοιπὸν, κατὰ τὸν Ν. πάντοτε, οὐδέποτε ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο οὔτε ἐν τῇ
 ἀρχαιότητι, οὔτε ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις. Ἡ παράδοξος τάσις πάντων τῶν
 λοιπῶν ἐθνῶν τοῦ νὰ ὀνομάζουσι τοὺς Ἑλληνας διὰ τῆς εἰς τούτους ξένης ἐντε-
 λῶς λέξεως Γραικοὶ, μᾶς ἐνθυμίζει, ὅτι εἰς ἅπαντα τὰ Σλαβικὰ ἰδιώματα καθὼς
 καὶ εἰς τὴν Οὐγγρικὴν, Ρουμανικὴν, Τουρκικὴν καὶ λοιπὰς ἀνατολικὰς γλώσσας
 οἱ Γερμανοὶ καλοῦνται Νέμζαι, Νεμέτοκοι, Νεάμτσοι, κ.ἄ. λέξις σημαίνουσα
 «ἄφρωνος». Ὅτι δὲ ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ περιέχεται ἰδιαιτέρα τις εὐφημία διὰ
 τὸ Γερμανικὸν ἔθνος, οὐδεὶς βεβαίως σοβαρὸς γλωσσολόγος θὰ θελήσῃ νὰ ἰσχυ-
 ρισθῇ. Ἀλλὰ ἐὰν τις διετεινέτω, ὅτι τὸ ὄνομα Νέμζαι ποὺ ἀποδίδεται εἰς τὴν
 Ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἀσίας, ἀποδεικνύει τὴν ἠθικὴν καὶ
 πνευματικὴν μηδαμινότητα τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους, δικαίως ὁ τοιοῦτος «ἐθνο-
 ψυχολόγος», θὰ ἐπέσυρε τὸν γενικὸν καγχασμόν...».

Ὁ FRANCESCO GABRIELLI γράφει σχετικῶς, ἀσχολούμενος μὲ τὸ βιβλίο τοῦ ἰταλοῦ Ρεσιέλι «Μυστήρια τῆς Ἠπείρου», «Στὴν τραχειὰ καὶ ὄρεινὴ Ἠπειρο βρίσκονται τὰ ἀρχέτυπα μερικῶν ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες μορφές τῆς ἐλληνικῆς ἐθνολογίας καὶ Θρησκείας. Πρόσφατες ἔρευνες ὥστόσο ἐπιτρέπουν νὰ κοιτάξουμε καθαρῶτερα τὸ σύμπλεγμα τῶν δεδομένων τῆς ἐλληνικῆς ὀνοματοποιΐας, τῶν ἐλληνικῶν τοπωνυμίων καὶ τῆς ἐλληνικῆς προϊστορίας τὰ ὁποῖα ἔχουν τὶς ρίζες τους καὶ τὸ κέντρο ἀκτινοβολίας τους στὴν Ἠπειρο. Σ' αὐτὲς τὶς ἔρευνες ἔρχεται τώρα νὰ προστεθῆ ἡ ἀρκετὰ τεκμηριωμένη ἐργασία τοῦ Τζιουζέπε Ρεσιέλλι, ἡ ὁποία κυκλοφόρησε πρόσφατα μὲ τὸν τίτλο «Μυστήρια τῆς Ἠπείρου ἱστοριογλωσσολογικὴ συμβολὴ στὴν προέλευσι τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ».

«Στοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, λέγει, οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἔδιναν στὸν ἑαυτό τους τὴν ἐθνικὴ ὀνομασία Ἑλληνες, ἐνῶ ἀργότερα οἱ Ρωμαῖοι τοὺς ἀποκαλοῦσαν Γραικοὺς: ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ θυμηθοῦμε, ὅτι καὶ οἱ δύο ὀνομασίαι εἶχαν τὴν προέλευσίν τους στὴν αἰχμηρὴ βορειοδυτικὴ περιοχὴ τῆς χώρας, ἡ ὁποία εἶχε θρησκευτικὸ κέντρο καὶ μαντεῖο τὴν Δωδώνη.

Γύρω ἀπὸ δύο ἀρχικὰ ἠπειρωτικὲς ἐκφράσεις, «Ἑλληνες» καὶ «Ἑλλάς» περιστρέφεται ἐξ ἄλλου ὀλόκληρη σειρά τοπωνυμίων καὶ ἐθνικῶν ὀνομάτων (Σελλοὶ, Ἑλλοί, Ἑλλά, Ἑλλώτις, Ἑλλοπία καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς) τὰ ὁποῖα συνδέονται μεταξὺ τους ἄλλοτε μέσω τῆς ἀπατηλῆς ἠχητικῆς τους ὁμοιότητος καὶ ἄλλοτε χάρη σὲ αὐστηρὲς γλωσσολογικὲς συσχετίσεις, ἐνῶ μόνο ὁ πεπειραμένος εἰδικὸς μπορεῖ νὰ τὶς συμπλέξῃ καὶ νὰ τὶς βάλῃ σὲ τάξι.

Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς κάνει σὲ τοῦτο τὸ περισπούδαστο βιβλίο τοῦ ὁ Ρεσιέλι ξεκινώντας ἀπὸ μιὰ ὀμηρικὴ περικοπὴ. Οἱ διάφορες ἀναγνώσεις τῆς ὁποίας συνοδεύουν ἀκριβῶς τὴν ἐξάπλωσι τῆς ἐκφράσεως «Ἑλληνες» στὸ σύνολο τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἀναλύοντας τὴν προαναφερθεῖσα ὀμάδα ἐκφράσεων, οἱ ὁποῖες ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὴν Ἠπειρο, μὲ διαφορετικὴ τύχη ἢ κάθε μιὰ κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ἐλληνικῆς προϊστορίας.

Ἀνάμεσα στὶς ἀρχαῖες μαρτυρίαι καὶ ἐρμηνεῖαι διαλάμπει καὶ πάλι, ὅπως πάντα, ἡ ἱστορικὴ διάνοια τοῦ Θουκιδίδη, πού ἤξερε ὅσο λίγοι νὰ διαβάζῃ αὐτὰ τὰ «Μυστήρια τῆς Ἠπείρου», τὰ ὁποῖα τώρα μελετῶνται συστηματικώτερα ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἐθνολογία καὶ γλωσσολογία». (1)

1. Ἐφημ. «Βῆμα» Ἀθηνῶν, 15ης Μαΐου 1974: Συμβολὴ στὴν προέλευσι τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐνα ἐνδιαφέρον βιβλίον Ἰταλοῦ γιὰ τὰ «Μυστήρια τῆς Ἠπείρου».

Οἱ Ἄλβανοὶ ὑποστηρίζουν, πὼς οἱ ἴδιοι εἶναι Πελασγικῆς καταγωγῆς καὶ ἀπόγονοι Ἰλλυριῶν, καθὼς καὶ οἱ Ἡπειρῶτες οἱ ὅποιοι ὅμως ἐξελληνίσθησαν κατόπιν. Ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι δὲν ὑπῆρξε Ἡπειρος καὶ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἀλλὰ Ἰλλυρία καὶ Ἰλλυρικὸς τέτοιος, καίτοι δὲν ὑπάρχει πουθενὰ οὔτε ὡς δεῖγμα ἵκνος Ἰλλυρικοῦ ἢ Ἄλβανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐσχάτως μάλιστα τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Τιράνων, ἐξέδωσε δυὸ ὀγκώδεις τόμους σὲ Ἄλβανικὴ καὶ Γαλλικὴ γλῶσσα μὲ τίτλον « I L L Y R I A ». ὅπου, οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ Ἡπειρωτικοῦ ἢ ἔστω καὶ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀλλὰ μόνον περὶ Ἰλλυρικοῦ!! Ὅμιλεῖ δὲ καὶ περὶ ἄλβανικῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ὅπως λ.χ. τῆς ἠπειρωτικῆς πόλεως Ἀντιγονίας πού τὰ ἐρείπιά της ἀνεκαλύφθησαν κοντὰ στοῦ χωριὸ Γέρμα τοῦ Ἀργυροκάστρου, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ὡς τύπο Ἰλλυρικῆς πόλεως τοῦ τρίτου π.Χ. αἰῶνος κλπ.!

Ὅμως, γενικώτερα, ἀποδεικνύεται σαφῶς καὶ ἀνέτως ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἴδια ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῆς σύγχρονης καὶ παλαιότερης ἄλβανικῆς καὶ ξένης ἀρχαιολογίας, ἐν συνδιασμῶ καὶ παραλληλισμῶ καὶ πρὸς ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας τῶν ἀντιστοίχων περιόδων ὅτι: τὰ ἀνακαλυφθέντα εὐρήματα στὴν Ἄλβανία δὲν συνιστοῦν ἄλβανικὴ τέχνη ἐξελιγμένη, δῆθεν ἀπὸ τὴν Ἰλλυρικὴ τέτοια, ὅπως διατείνονται σήμερα οἱ Ἄλβανοὶ ἀρχαιολόγοι. Ἀντιθέτως μάλιστα, σίας, παρόμοια μὲ ἐκεῖνα πού ἀνεκαλύφθησαν στὴν ἐλεύθερη ἑλληνικὴ ἐπικράτεια.

Ἔτσι, κάτω ἀπὸ τὴν ἔννοια ἀκριβῶς αὐτῆ, οἱ σύγχρονες ἄλβανικὲς ἀνακαλύψεις, ἀθελήτως, προσέφεραν ἄριστες ὑπηρεσίες στὴν ἔθνικὴ ὑπόθεσι τῶν ἑλληνικῶν περιοχῶν τῆς σημερινῆς Ἄλβανίας, γιὰ ἐπιστοποίησαν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ περιτράνως καὶ ἀδιασείστως, ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἑλληνικότητα τῆς Β. Ἡπέιρου, ἀλλὰ γιὰ ἑλληνικότητα καὶ αὐτῆς τῆς Β. Ἄλβανίας πού δὲν εἶχε γίνεϊ πολὺς λόγος μέχρι σήμερα.

Ὅπως φαίνεται ἢ πλαστογράφησι τῆς ἀρχαιολογικῆς τέχνης δὲν εἶναι τόσο εὐκόλη, ὅσο ἢ πλαστογράφησι τῆς ἱστορίας στὴν ὁποία ἔχουν ἐπιδοθῆ οἱ Ἄλβανοί.

Δεῖγμα δὲ τῆς πλαστογραφίσεως αὐτῆς ἀποτελεῖ καὶ τὸ κατωτέρω κείμενο ἄλβανικῆς ἐπιθεωρήσεως: «Οἱ ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες, γράφει, ἐμφανίστηκαν στὴν ἱστορία δύο χιλιάδες χρόνια πρὸ τῆς χρονολογίας μας, στοῦ Ἰνδουστὰν στὴν ἀνατολή, στὶς ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ στὴ Δύση, στὴ Σκανδιναβία στοῦ βορρᾶ καὶ στὴ Μεσόγειο στό νότο. Σήμερα μιλιῶνται σ' ὅλοκληρη σχεδὸν τὴν Εὐρώπη, σ' ἓνα μέρος τῆς Ἀσίας,

στην Ἀμερική, στην Αὐστραλία καὶ σ' ἓνα τμήμα τῆς Ἀφρικῆς.

«Ἡ ἄλβανικὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς γλῶσσες αὐτὲς, ἀλλ' ἕνας ξεχωριστὸς κλάδος τοῦ ἀναπτύχθηκε χωριστὰ. Ὄταν γίνεται λόγος γιὰ τὸν ἰνδοευρωπαϊκὸ χαρακτήρα τῆς ἄλβανικῆς, πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν πὼς ὁ γλωσσικὸς πλοῦτος τῆς δὲν προέρχεται ἐξαντλητικὰ ἀπὸ τὸ παλιὸ ἰνδοευρωπαϊκὸ ταμεῖο. Ἡ ἄλβανικὴ ὅπως κάθε ἄλλη γλῶσσα, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὶς συνεχεῖς ἐπαφές τῆς μὲ τὶς ἄλλες γλῶσσες, ἔχασε πολὺ ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ αὐτόχθονο θησαυρό. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως, πλουτίστηκε μὲ καινούργιες λέξεις, ἐκφράσεις, ρήσεις καθαρὰ ἄλβανικὲς καὶ παράλληλα ἀπὸ τὶς ἀνταλλαγές τῆς μὲ ἄλλες γλῶσσες.

Οἱ Ἀλβανικὲς λέξεις τῶν ὁποίων βρίσκει κανεὶς ἀντίστοιχες στὶς ἄλλες ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες, εἶναι ἐκφράσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ χρησίμευσαν σὰν βάσι δημιουργίας καινούργιων ἐννοιῶν καὶ λέξεων.

Νὰ, μερικὰ παραδείγματα: στὰ ἄλβανικὰ ULK, στὰ σανκριτικὰ VHKAN, στὰ λατινικὰ LUPUS, στὰ ἑλληνικὰ λύκος, στὰ ρωσικὰ VOLK. Στὰ ἄλβανικὰ DITE=ἡμέρα, στὰ σανκριτικὰ DINAM, στὰ λιθουανικὰ DIENS, στὰ λατινικὰ DIES, στὰ ρωσικὰ DEN. Στὰ ἄλβανικὰ MI (—ποντίκι, μῦς) στὰ σανκριτικὰ MUN, στὰ ἀρμενικὰ MUKN, στὰ ἑλληνικὰ μῦς, στὰ λατινικὰ MUS. Στὰ ἄλβανικὰ NATE, στὰ γερμανικὰ NACHT, στὰ λιθουανικὰ NAKTUS, στὰ λατινικὰ NOX, στὰ ἑλληνικὰ ΝΥΞ ΝΥΚΤΟΣ. Καινούργια τεκμήρια ἐπιβεβαιώνουν τὸν ἰνδοευρωπαϊκὸ χαρακτήρα τῆς ἄλβανικῆς. Ἔχουν ἐπιτευχθῆ σημαντικὰ ἀποτελέσματα στὸν καθορισμὸ τῶν διαφόρων νόμων ποὺ διέπουν τὴν φωνητικὴ καὶ μορφολογικὴ δομὴ τῆς ἄλβανικῆς σὲ συσχετισμὸ μὲ τὶς δομὲς τῶν ἄλλων ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Παραλλήλως, μελετήθηκαν κατὰ βάθος τὰ προβλήματα ποὺ συνδέονται μὲ τὸ προβαλκανικὸ λίκνο τῶν Ἀλβανῶν, τὴν καταγωγὴ τῆς ἄλβανικῆς, τὸν τόπο τοῦ σχηματισμοῦ τῆς, τὸν αὐτόχθονα χαρακτήρα τῶν ἄλβανῶν κ.ά.

«Διατυπώθηκαν τρεῖς θεωρίες γιὰ τὴν καταγωγὴ τῆς ἄλβανικῆς: πὼς εἶναι ἰλλυρικῆς, θρακικῆς ἢ θρακοϊλλυρικῆς προελεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες προέκυψε πὼς εἶναι ἰλλυρικῆς προελεύσεως. Γιατὶ οἱ σημερινοὶ ἄλβανοὶ κατοικοῦν στὶς ἴδιες περιοχὲς ποὺ κατοικοῦσαν οἱ ἰλλυρικὲς φυλές. Καὶ καθὼς δὲν ὑπάρχουν ἀποδείξεις, ὅτι στὰ μέρη αὐτὰ ἐγκατεστάθησαν μετανάστες, μπορεῖ νὰ συναχθῆ τὸ συμπέρασμα πὼς οἱ σημερινοὶ ἄλβανοὶ εἶναι διάδοχοι τῶν Ἰλλυρίων καὶ πὼς ἡ ἄλβανικὴ εἶναι θυγατέρα τῆς ἰλλυρικῆς. Ἐξ ἄλλου τὰ μερικὰ στοιχεῖα ποὺ κατέχει ἡ σημερινὴ ἐπιστῆμη ἀπὸ τὴν ἰλλυρικὴ γλῶσσα ἐξηγοῦνται μὲ τὴν ἄλβανικὴ. Ἐπίσης ἡ σύγκρισι ἀρχαίων μὲ πολλὰ

σημερινὰ τοπωνύμια ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀδιάκοπη συνέχεια σὲ ἐναρμόνισι μὲ τὴν ἱστορικὴ φωνητικὴ τῆς ἀλβανικῆς. Τοῦτο φανερώνει πὼς τουλάχιστο ἀπὸ τὴν ἑλληνορωμαϊκὴ περίοδο, ζοῦσαν οἱ Ἄλβανοὶ στὶς περιοχὲς ποὺ κατοικοῦν σήμερα. Καὶ καθὼς εἶναι ἀπολύτως βέβαιο πὼς οἱ ἰλλυρικὲς φυλὲς κατοικοῦσαν τότε τὸ ἔδαφος τῆς Ἄλβανίας, συνάγεται ὅτι οἱ σημερινοὶ ἀλβανοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἰλλυριῶν καὶ ἡ γλῶσσα τους συνέχεια τῆς ἰλλυρικῆς.

«Γιὰ νὰ ὑποστηρικθῇ ἡ ἄποψη πὼς ἡ ἀλβανικὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ πὼς οἱ ἀλβανοὶ κατοικοῦσαν τὶς σημερινὲς περιοχὲς τους ἀπὸ τὴν ἑλληνορωμαϊκὴ ἐποχὴ, τὰ δάνεια τῆς ἀλβανικῆς ἀπὸ τὶς ἄλλες γλῶσσες τὶς γειτονικὲς παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον. Τὰ δάνεια ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ τὴ λατινικὴ εἶναι σημαντικὰ καὶ βοηθοῦν νὰ φωτισθῇ τὸ ζήτημα τοῦ τόπου ὅπου σχηματίστηκε ἡ ἀλβανικὴ γλῶσσα.

Ἡ ὑπαρξὴ μερικῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν λέξεων στὴν ἀλβανικὴ γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ παρὰ ἂν γίνῃ δεκτὸ πὼς οἱ ἀλβανοὶ κατοικοῦσαν κάποτε στὶς ἀνατολικὲς ὄχθες τῆς Ἀδριατικῆς. Ἐπίσης οἱ λατινικὲς λέξεις μὲ τὸν συχνὰ ἀρχαϊκὸ χαρακτῆρα τους φανερώνουν πὼς ἡ διεΐσδυσι στὰ ἀλβανικὰ ἀνάγεται σὲ ἀρχαία ἐποχὴ. Πρέπει νὰ σημειωθῇ πὼς οἱ σχέσεις τῆς ἀλβανικῆς μὲ τὶς ἄλλες γλῶσσες τῆς Βαλκανικῆς ἔχουν ἐπίσης σημασίαν γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀλβανικῆς. Ἡ ἀλβανικὴ καὶ ἡ ρουμανικὴ ἔχουν κοινὰ σημεῖα, τόσο στὸ λεξιλόγιό τους ὅσο καὶ στὴ γραμματικὴ δομὴ καὶ μάλιστα καὶ στὴν ἐξέλιξι τόσο τῶν λατινικῆς καταγωγῆς στοιχείων ὅσο καὶ τῶν μὴ λατινικῆς». (1)

Οἱ Ἡπειρώτες, οἱ Ἑλληνες γενικά, στηρίζουν τὴν τρισχιλιετῆ τους ἱστορίαν στὰ ἑλληνικὰ γραπτά, στὰ ἀρχαία μνημεῖα κλπ. τῶν προγόνων τους, ὅπως εἶναι παγκοσμίως γνωστὸ. Ἀντιθέτως οἱ Ἄλβανοὶ δὲν ἔχουν νὰ ἀντιπαραβάλλουν τίποτε ἀπολύτως τὸ συγκεκριμένον δικό τους τὸ Ἄλβανικό. Ὅ,τι λέγουν, ὅ,τι ὑποστηρίζουν εἶναι συνήθως ἀναπόδεικτο καὶ πολλὰ φορὲς αὐθαίρετο. Ἡ ἱστορία ἀγνοεῖ τοὺς Ἄλβανοὺς μέχρι τοῦ 12ου μ.Χ. αἰῶνος ἀφοῦ καὶ ἀλβανικὴ γραπτὴ γλῶσσα ἦταν ἀγνωστὴ μέχρι καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος.

Ἄλλὰ τὸ θέμα, τεράστιον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, χρήζει ἐκτεταμένης ἀναπτύξεως, γιὰ τὴν ὁποία ἀφιέμεθα εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους. Ἡμεῖς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μας, παραθέτομε κατωτέρω μέσα σὲ γενικὲς γραμμὰς ὠρισμένα ἱστορικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα προκύπτει, πόσο σαθρὲς εἶναι οἱ θέσεις ποὺ ὑποστηρίζει ἡ Ἱστορία τοῦ Ἄλβανικοῦ Ἔθνους.

1. Βλ. καὶ ἐφημ. «Ἐλεύθερος Κόσμος» Ἀθηνῶν τῆς 22—1—1976.

Πελασγοί : Οί Πελασγοί υπῆρξαν προϊστορικός λαός πού διεκυμαίνεται καθ' ὅλη τὴν ἔκτασι ὄχι μόνον τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἰλλυρίας, Ἰταλίας, Ρουμανίας, Μ. Ἀσίας, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κ.ἄ. Κατήγοντο δέ, κατὰ τοὺς μύθους, ἀπὸ τὸν γενάρχη Πελασγὸ πού μιλοῦσε γλῶσσα συγγενική μὲ τις ἰνδογερμανικὲς καὶ μάλιστα τῆ Λατινική καὶ τὴν Ἰλλυρική. Στὶς ἰνδογερμανικὲς γλῶσσες δὲ ἀνήκει καὶ ἡ Ἑλληνική. Τὴν καταγωγὴ τους, λέγεται πὼς ἀνεκάλυψε ἡ συγκριτικὴ γλωσσολογία.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκαλοῦσαν, κατὰ τὸν Κων. Παπαρρηγόπουλον, Πελασγούς, τοὺς ἀρχαιοτάτους κατοίκους τῆς Ἑλλάδος, Ἀρκάδας, Κρανούς εἰς Ἀθήνας καὶ Πελασγοὺς Αἰγιαλίεις εἰς τὴν κατόπιν Ἰωνίαν καὶ μετέπειτα Ἀχαΐαν περὶ τὸ 2000 π.Χ. καὶ πρὸ τοῦ 1300 π.Χ.

Οἱ Πελασγοὶ ἦταν οἱ προέλληνες, γιὰτὶ οἱ πόλεις, τὸ ἀλφαριθμητικὸν τὸν, σὲ πολλὰ μοιάζει μὲ τὸ ἑλληνικὸν καὶ πολλὰς λέξεις τους δηλοῦν τὴν ὁμοιογένεια ἢ ὁμογένεια μὲ κείνους πού ζοῦσαν στὸν τόπο, δηλ. τοὺς Ἕλληνες. Ὑπέστησαν δὲ διαφοροποίησι ἀπὸ τὴν ἐπιμιξία καὶ ἀνάμιξι μὲ τοὺς Ἀρίους Ἕλληνες κατὰ τὸν 5ον καὶ 4ον π.Χ. αἰῶνα καὶ εἶχαν συγχωνευθῆ ἐκτὸς ἐλαχίστων καὶ σπανίων ἐστιῶν.

Σχετικῶς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, γράφει (1.18) : «ἦν δὲ καὶ τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικὸν ἐκ Πελοποννήσου τὸ ἀρχαῖον, ἐξ Ἀρκαδίας ἐγκατασταθὲν ἐν Ἠπείρῳ, ὡς δέχονται πολλοὶ καὶ ὄχι Ἐτροῦσκοι ἐξ Ἰταλίας Πελασγοί».

Εἰδικώτερα, οἱ Πελασγοὶ ἦταν οἱ παλαιότεροι γνωστοὶ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἠπείρου ὅπου εἶχαν μιὰ ἀξιόλογη Πελασγικὴ ἐστία, πόλεις καὶ ἀκροπόλεις.

Ἰλλυριοί : Ἡ Ἰλλυρία κατοικεῖτο ἀπὸ Ἰλλυριοὺς, ἓνα φύλον συγγενικὸ μὲ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἦταν χωρισμένοι σὲ κράτη. Ἐπὶ Ρωμαϊοκρατίας ἐκαλεῖτο Ἰλλυρικὸν τὸ τμήμα πού περιελάμβανε καὶ ἄλλες χώρες τῆς Βαλκαν. Χερσονήσου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῆ σημερινῆ Ἀλβανία, μέχρι τοῦ ποταμοῦ Σκούμπι περίπου. Εἰδικώτερα δὲ τὸ μεταξὺ Β. Ἠπείρου καὶ μέσης Ἀλβανίας τμήμα ἐκαλεῖτο ILLYRIA GRAECA γιὰτὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἦταν ἀπλωμένος μέχρις ἐκεῖ καὶ βορειότερα ἀκόμα. Κατὰ τὸν NIC. HAMMOND, μάλιστα, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦταν ἐν χρήσει περὶ τὸ 2000 π.Χ. ὄχι μόνον στὴ σημερινῆ Ἀλβανία ἀλλὰ καὶ στὴ Γιουγκοσλαβία. Στὴ Δωδώνη, σώζεται ἀνάθημα τοῦ Ἰλλυριοῦ, πιθανώτατα βασιλέως: «Μ. Γάνγριος Ἀρδιαῖος ἀνέθηκε Διὶ Ναῖω», ἐκ τοῦ φύλου τῶν Ἀρδιαίων πού κατοικοῦσαν τὴν περιοχὴ τοῦ κάτω ροῦ

τοῦ Δρίνου, βορείως τῆς Ἐπιδάμνου, μεταξὺ Λίσσου καὶ Σκόδρας, κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα. (1)

Ἡπειρώτες: Ἡ ἀλβανικὴ ἄποψις, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἡπειρῶτες ἦταν Ἰλλυριοὶ ἐξελληνισθέντες ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος Θαρύπα καὶ ἐντεῦθεν (4ος π.Χ. αἰών), ὅτι ἀρχικῶς ἐξελληνίσθησαν οἱ Μολοσσοὶ καὶ κατόπιν ὅλοι οἱ Ἡπειρῶτες, οἱ ὁποῖοι ἐν τελευταία ἀναλύσει εἶναι καὶ αὐτοὶ ἀπόγονοι Ἰλλυριῶν, ὅπως καὶ οἱ Ἀλβανοί, ἀποτελεῖ ἐπίσης αὐθαίρετη ἐρμηνεῖα προῖστορικῶν καταστάσεων, μὲ τὴν ὁποία δικαιολογοῦν καὶ τὸν ἐπιχειρούμενο συστηματικὸ ἀφελληνισμὸ τῆς Β. Ἡπείρου ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἀλβ. Κράτους.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως ὅλων αὐτῶν, ἐρωτᾶται: Γιατὶ δὲν ἐξελληνίσθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀλβανοί, ἀλλὰ παρέμειναν ἐπὶ αἰῶνες ὀλοκλήρους σὲ πρωτόγονη κατάστασις;

Οἱ Μολοσσοὶ ἦταν ἰσχυρὸ ἑλληνικὸ φύλο —κλάδος τῶν Δωριαίων— καὶ ὁ Θαρύπας ὡς Ἕλληνας εἰσήγαγε τὸν Ἀθηναϊκὸ πολιτισμὸ στὴ χώρα του. Στὸν ἀποικισμὸ τῆς Ἰωνίας μάλιστα ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν φύλων πού τὴν ἀποικίσαν καὶ οἱ Μολοσσοί. (Ἡροδότου 1 - 56, Κλειώ, 1—146). (2)

Εἰδικώτερα, κατὰ τὸν Πλούταρχο στὸν βίον τοῦ βασιλέως Πύρρου, ὁ Θαρύπας εἰσήγαγε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, δηλ. τὴν ἑλληνικὴ μὀρφωσι: «Θαρύπαν πρῶτον ἑλληνικοῖς ἤθεσι καὶ γράμματα καὶ νόμοις φιλάνθρωποι, λέγει, διακοσμήσαντα τὰς πόλεις, ὀνομαστὸν γενέσθαι».

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον δέ, τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν στὴ Δωδώνη ἦταν ἑλληνικότατα πολὺ πρότερον τοῦ Θαρύπα. (3)

1. N. HAMMOND. Προῖστορικὴ Ἡπειρος καὶ Δωρικὴ εἰσβολὴ 1939. —Σωτ. Δάκαρη, ἀνασκαφαὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης, στὰ Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν τοῦ 1966. σελ. 77.

2. Οἱ Μολοσσοὶ ἐγκατεστάθησαν κατὰ τὸν 12ον π.Χ. αἰῶνα στὴν κεντρικὴ Ἡπειρο μὲ κέντρο τὴ λεκάνη τῶν Ἰωαννίνων, καλουμένης Μολοσσίας ἢ Μολοττίας. Ἰδρυσαν βασιλείον ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων πού ἐπεξετάθη σ' ὅλη σχεδὸν τὴν Ἡπειρο καὶ διετηρήθη μέχρι τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτήσεως (168 π.Χ.). Στὸ Μουσεῖο τῆς Κερκύρας, σῴζεται ἐπιτύμβια στήλη μὲ τὰ γράμματα «Μόλωτι Χαίρε» πρᾶγμα πού ἀποδεικνύει κατὰ τὸν Ἱστορικὸ Φρ. Ἀλβάνου (Κερκυραϊκὰ ὑπομνήματα, Κερκυρα. 1896) ὅτι οἱ Κερκυραῖοι εἶχαν ἐπιμειξίαν—ὡς Ἕλληνες—μὲ τοὺς Μολοσσούς. . Για τὶς συχνὰς σχέσεις τῶν Κερκυραίων καὶ μὲ τὸ Δωδωναῖο μαρτυροῦν πολλὰς ἐπιγραφὰς μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἐσχάτως (1967) ἀποκαλυφθεῖσαι: «Θεὸς ἐπικοινωνοῦται Κορκυραῖοι τῷ Διὶ Ναίω καὶ τῇ Διωναίτῃ καὶ Θεῶν ἢ ἡρώων θύοντες κλπ.» Βλ. Π.Α.Ε.Α. τοῦ 1958 σελ. 104 κ.ἑ. τοῦ Σωτ. Δάκαρη. Ἐπίσης Δημ. Εὐαγγελίδης «Ἡπειρωτικὴ Ζωὴ» τ. 3) 1946 καὶ Ἡπειρωτ. Ἐστία τοῦ 1974 σελ. 290: Τάκη Σιωμοπούλου «Ἀλβανοὶ καὶ Ἕλληνες».—Σωτ. Δάκαρη: Οἱ γενεαλογικοὶ μῦθοι τῶν Μολοσσῶν. 1964.

3. Δημ. Σιωμοπούλου, «Ἡπειρωτικά», Ἰωάννινα 1975, σελ. 225—230

Ἡ Νότιος Ἀλβανία, κάτω τοῦ ποταμοῦ Γενούσου καὶ ἰδίως τὰ παράλια αὐτῆς κατοικοῦντο ἀπὸ πληθυσμούς Ἑλληνικούς. Βορείως δὲ τῆς Αὐλῶνος ὑπῆρχε ἡ ἑλληνικὴ Ἀπολλωνία καὶ βορειότερα ἀκόμα ἡ Ἐπίδαμος (Δυρράχιο). Ὁ Ὀκταβιανὸς καὶ ὁ Μαικήνας διέμειναν στὴν Ἀπολλωνία χάριν σπουδῶν. Ὑπῆρχε δηλαδὴ στὴν Ἀπολλωνία καὶ Σχολὴ Ἑλληνικῶν Γραμμάτων. Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, γράφει ὁ Τ. Σιωμόπουλος, δὲν ὑπῆρχε σαφῆς διάκρισις μεταξὺ Ἀλβανῶν τοῦ Νότου, κυρίως, καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μόνον θρησκευτικὴ στὰ χρόνια τῆς τουρκικῆς δουλείας.

Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸ πῶς ἡ Ἡπειρος ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς ἀκόμα χρόνους ἐμφανίζεται σὰν πρῶτο καὶ μοναδικὸ πνευματικὸ κέντρο τοῦ Ἀρχέγονου Ἑλληνισμοῦ. Καθὼς ἐπίσης, ὅτι ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀκτινοβολῆ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ κατὰ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς χρόνους καὶ ὅτι ἀπὸ τὰ ἀπώτατα ἀκόμα σημεῖα τῶν νοτιωτέρων ἑλληνικῶν περιοχῶν ἐξακολουθοῦν νὰ διατηροῦν τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὴν ἀρχικὴ τους πατρίδα Ἡπειρο ἢ Ἑλλάδα.

Ἐντύπωση προξενεῖ, γράφει ὁ Σ. Δάκαρης, ἡ παρουσία λειψάνων μυκηναϊκῆς κεραμικῆς, τὰ ὁποῖα παραλλήλως πρὸς τὰ χαλκὰ μυκηναϊκὰ ὄπλα τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς δυτικῆς Ἡπείρου, ἐπιβεβαιώνουν τὴν ὀμηρικὴ παράδοσι (Ἰλ. Β. 748—750), περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὴν ἸΕ III περίοδο μὲ τὴν ἀρχαϊκὴ Ἑλλάδα (Βλ. Π.Α.Ε.Α. τοῦ 1968, σελ. 57).

«Ἑλλὰς ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Δωδώνην καὶ τὸν Ἀχελῶον ἦν ὄκουν οἱ Σελλοὶ καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοί, νῦν δὲ Ἑλληνες» ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης (Μετεωρ. Δ. 14-21-22 καὶ Α. 35). (1)

Ἐδῶ στὴν Ἡπειρο ὑπῆρχε ἡ ἀρχαία πόλις Δωδώνη, ἡ περίφημος αὐτὴ κατὰ τὴν ἀπωτάτη ἀρχαιότητα, γιὰ τὸ μαντεῖο της, σπουδαῖο πνευματικὸ κέντρο, ποὺ ἰδρύθη ἐπὶ Πελασγῶν. Οἱ ἐπιγραφές δὲ τῆς Δωδώνης «γνωρίζουσιν ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν Ἡπειρωτικὴν διάλεκτον ὡς μίαν τῶν βορείων ἑλληνικῶν διαλέκτων» ποὺ ἦταν ὅμοιες ἢ μία μὲ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὰ Ἀκροκεραύνεια μέχρι τῆς Βοιωτίας. (2)

1. Κατὰ μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ τὸ ὄνομα Γραικοί, δηλοῖ τοὺς γέροντας, ἀρχαίους, ρίζα γρα—νς. Ὅτι δηλ. ἦταν λαὸς αὐτόχθων. Βλ. καὶ μελέτη τοῦ Νικ. Παπαδοπούλου σὲ σειρὰ ἐπιφυλλίδων στὴ ἐφημ. «Βορειοηπ. Ἀγῶνα» Ἀθηνῶν, φυλ. 8 κ.έ. μὲ τίτλο «Δρόπολις». Ἀσχολεῖται μὲ τὸ ὅλο θέμα ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἀπόψεως, στηριζόμενος καὶ σὲ πλούσια βιβλιογραφία. Ἐπίσης βλ. καὶ ἐπιφυλλίδα μας στὸν «Ἡπειρωτ. Ἀγῶνα» Ἰωαννίνων 6 Νοεμβρίου—11 Δεκεμβρίου 1972 μὲ τίτλο «Οἱ Ἡπειρῶται εἶναι ἐξελληνισμένοι Ἀλβανοί» Ὀμηρος Ἀριστοτέλης καὶ ἄλλοι «Ἀλβανοί».

2. Ἐφημ. «Βῆμα» Ἀθηνῶν τῆς 17-3-1973, «Ἡ συναρπαστικὴ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης». Ἐπίσης, Τάσου Βιδούρη. Ἡ ἑλληνικότης τῆς Β. Ἡπείρου στὸν «Βορειοηπ. Ἀγῶνα» Ἀθηνῶν τῆς 25-10-1961.

Ἐδῶ ἀνεπτυχθησαν οἱ δοξασίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ διεδόθησαν σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα περὶ ζωῆς, θανάτου, παραδείσου, κολάσεως καὶ ὑπάρχουν τόσοι θρησκευτικοὶ χῶροι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὅπως ὁ Ἄδης, τὸ Νεκρομαντεῖον, ὁ Ἀχέρων ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη κ.ἄ.

«Τῆς δε γῆς τῆς Θεσπρωτίδος
ἔστι μὲν που καὶ θεὰς ἄξια
ἱερόν τε Διὸς ἐν Δωδώνῃ καὶ ἱερά
τοῦ Θεοῦ Φηγός. Πρὸς δὲ τῇ Κιχύρῳ
λίμνῃ τε ἐστὶν Ἀχερουσία καλουμένη
καὶ ποταμός Ἀχέρων

Ρεῖ δὲ καὶ Κοκυτὸς ὕδωρ ἀτερπνέστατον. Ὀμηρός τε μοι
δοκεῖ ταῦτα ἐωρακῶς ἔς τε τὴν ἄλλην ποίησιν ἀποτολμῆσαι
τῶν ἐν Ἄδου, καὶ δὴ καὶ τὰ ὀνόματα τοῖς ποταμοῖς ἀπὸ τῶν
ἐν Θεσπρωτίδι θέσθαι».

(Παυσανίας «Ἀττικά» XII—5)

Ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, τοὺς Γραικοὺς καὶ Σελλοὺς, ἔλαβον τὸ ὄνομα Ἑλληνες καὶ τὸ Μαντεῖο τῆς Δωδώνης προέλεγε, συμβούλευε, ἐδίδασκε, καθοδηγοῦσε καὶ κατηύθυνε τὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τοῦτο ἀποδεικνύουν καὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῆς Δωδώνης μὲ ἑλληνικὰ γράμματα ἐρωτήσεις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Πυθίαν, ἀπὸ τὴν προϊστορικὴ ἐποχὴ. Ἐπίσης ὀνόματα προελληνικὰ καὶ ἑλληνικὰ, πόλεων, τοπωνυμίων κλπ. ποὺ ἀποδεικνύουν κατὰ τρόπο ἀναμφισβήτητο, ὅτι ἡ ἐθνολογικὴ ὑπόστασις τῶν Ἡπειρωτῶν, ἀνήκει στὴν Ἀρία φυλὴ, τίς γνωστὲς φυλετικὲς ομάδες τῶν Ἰώνων, Αἰολέων, Δωριέων, κλπ. Καὶ ὅτι ἐμφανίζονται στὸν ἑλληνικὸ χῶρο κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους μὲ τὰ τρία πολυάριθμα συγκροτήματα: Θεσπρωτοὺς, Μολοσσοὺς, Χάονας κ.ἄ. ἑλληνικὰ φύλα. (1)

1. Σωτ. Δάκαρη. Ἐθνικότης τῶν ἀρχαίων Ἡπειρωτῶν στὴν Ἠπ. Ἐστία τοῦ 1954. Σχ. βλ. Π.Α.Ε. Ἀθηνῶν 1967 σελ. 50 τοῦ 1968 σελ. 53-56 κ.ἄ. Ἀρχαῖα Ἡπειρωτικὰ ὀνόματα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἀνασκαφὲς τῆς Δωδώνης: Ἀριαντεὺς, Ὀσοόνιος, Φαργαναῖος, Κλάθριος, κ.ἄ. Ὄνόματα μηνῶν: Ἀγριάνιος, Ἀπελλαῖος, Γαμίλιος, Ἀποτρόπιος ἢ Ἀλιοτρόπιος, Κράνειος, Δάτυιος, Φοινικαῖος... Σωτ. Δάκαρη. Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης. Ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τῆς Α.Ε.Α. τοῦ 1966... Γενικώτερα γιὰ τὰ πλεῖστα ὄσα εὐρήματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν Ἡπειρωτικὴ Ἱστορία ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ Σωτ. Δάκαρη ἀνασκαφῶν, βλ. τὰ Π.Α.Ε.Α. τῶν ἐτῶν 1965-1972 ὅπου καὶ πλουσιωτάτη σχετικὴ βιβλιογραφία ἑλληνικὴ καὶ ξένη.

«Ἡ Ἕπειρος μὲ τὴ Δωδώνη καὶ τὸ πανάρχαιο καὶ περίφημο Μαντεῖο της, μὲ τὴν Ἐφύρα (Κίχυρον), τὴν Πανδοσία, τὸν Ὀρικό, τὴν Πασσαρῶνα ὡς Ἀμφικτυονία, τὴ Φοινίκη ὡς ἔδρα Ἑπειρωτικῆς Ὀμοσπονδίας, τὸ Βουθρωτό, τὴν Κασσώπη, τὴν Κυτάνη (Παληροβενετία), τὴν Εὐροία, τὴν Ἀμβαρία καὶ μὲ 150 ἄλλες πόλεις πὸ ἀπ' αὐτὲς 73 κατέστρεψε ὁ Αἰμίλιος Παῦλος στὰ 168 π.Χ. γράφει ὁ Κώστας Μιχαηλίδης.

«Ἡ Ἕπειρος πὸ ἐπτὰ ἔθνη της συμμάχησαν κατὰ τὸ 3ον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (429 π.Χ.) μὲ τοὺς Λακεδαιμόνιους κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ἕπειρος πὸ κάτοικοί της ξεχύθηκαν πρὸς Θεσσαλία, προχώρησαν πρὸς τὴν Ἰωλκὸ καὶ τὴ Παγασαῖς, ἀπὸ ἐκεῖ πρὸς τὴ Βοιωτία κι' ἔφθασαν ὡς τὴν Πελοπόννησο, τὸ Ἄργος, τὴν Ἀρκαδία, τὴν Εὐβοία.

«Ἡ Ἕπειρος, μητρόπολις κι' αὐτὴ ἀποικιῶν, ἡ Ἕπειρος μὲ τὸ πλούσιο ναυτικό της, τοὺς ἔνδοξους λαοὺς της πὸ ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Δία, τοῦ Αἰακοῦ, τοῦ Πηλέα, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα, τοῦ Νεοπολέμου, τοῦ Ἀμφιάρσου, τοῦ Ἀμφίλοχου καὶ τοῦ Κάδμου, δημιούργησε ἕνα πολιτισμὸ ἀξιοσημεῖωτο μὲ ὑπέροχη συνειδητὴ ἐκδήλωσι τὴν ἀμφικτυονικὴ σύνοδο τῆς Πασσαρῶνος, τὸν συνεκτικὸ κρίκο 42 βασιλευομένων φύλων, μὲ τὸν Πύρρο καὶ τὴν Ἑπειρωτικὴ Ὀμοσπονδία τῆς Φοινίκης.»

«Ἐδῶ στὴν Ἕπειρο ἦταν τὸ ἀρχαιότερο νεκρομαντεῖο, πὸ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ὀνομάζουν Ἄορνο. Ἐδῶ ὁ Ἀχέροντας, ἡ Ἀχερουσία, τὰ Ἠλύσια, τὸ στόμιο τοῦ Ἄδη, ὁ Κωκυτός».

«Ἀπ' τὴν Ἕπειρο τέλος ξεπήδησε ἡ μεγάλη, ἀπέθαντη κι' ἀναιώνια Ἑλλάδα μὲ τὸν ἀνέφικτο, ἀνυπέρβλητο, μεγαλειώδη καὶ ἀείφωτο πολιτισμὸ της».

«Ἐλλοπία. Ἡ ἱερὴ κοιτίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ θρησκευτικὸ κέντρο τῶν Δωρικῶν λαῶν. Ἀπ' τὴν κοιτίδα ταύτη πὸ φέρει τὸ ὄνομα Ἐλλοπία, τὸ πελασγικὸ ἔθνος ξαπλώθηκε ἀπ' τὸ Σικελικὸ πέλαγος ὡς τὴν Ἰωνία καὶ μετέβαλε τὸν προϊστορικὸ πελασγικὸ κόσμον στὸν μεγάλο ἱστορικὸ Ἑλληνισμό». (1).

1. Κώστας Μιχαηλίδης: Ἡ Δωδώνη (Ἱστορικὴ πραγματεία) Γιάννινα, 1960. Στὸ τέλος τῆς πραγματείας του, ὁ συγγραφεὺς ἀναγράφει ὀνομαστικὸν κατάλογο τῶν πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑπέρου καὶ συγκεκριμένως τῆς Θεσπρωτίας, Χαονίας, Μολοσσίας, Ἀθαμανίας, Νέας Ἑπέρου καὶ τέλος Φρούρια τῆς Ἑπέρου. Βλ. καὶ Σ. Δάκαρη: Ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα στὴν Ἕπειρο, στὴν Ἑπειρ. Ἐστία τοῦ 1966' σελ. 21, 451 κ.ά.

Κατὰ Ζῶτον Μολοσσὸν (Ἑπειρωτ. Μελέται. τ. Αος σελ. 1—3, Ἀθῆναι 1876) σῶζεται παράδοσις ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑπειρῶτες ἦταν Δρυολάτρεις. Ἐστέφονταν

Ὁ δὲ Παῦλος Καρολίδης σημειώνει: «Δωδώνη, ἡ κοιτίδα καὶ ἡ μητρόπολις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἀρχαιοτάτη Ἑλλάς».

Χαρακτηριστικὸ τέλος εἶναι τὸ κατωτέρω ἐπίγραμμα τοῦ διεθνοῦς φήμης καθηγητοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας τοῦ Πανε-

μὲ στεφάνους ἀπὸ κλάδους δρυὸς, ἔφερον ἐν καιρῷ πολέμου κλώνους δρυὸς ἀπετύπωναν δρυὸς στὰ νομίματα τους καὶ γενικὰ ἡ δρυὸς ἦταν χαρακτηριστικὸ γνώρισμα μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐλλήνων. Ἡ Δωδώνη δὲ ποὺ φαίνεται νὰ χτίστηκε μεταξὺ 2188 καὶ 2000 π.Χ. ὠνομάστηκε ἀπὸ τὴν Δρῦν ἡ ὁποία Πελασγιστὶ ἐλέγετο Δωδῶκαὶ οἱ κάτοικοι Δωδεντίνοι ἐκ τῶν ὁποίων καὶ Δωδωνία κατ' ἀρχὰς ἐκαλεῖτο ἡ Ἡπειρος ποὺ εἶναι ἡ πρώτη κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ἱερὸς κῶρος τῆς Ἑλλάδος.

Σχετικῶς, ὁ ἀσχολούμενος καὶ μὲ ἱστορικὲς μελέτες ὑφηγητῆς ὀφθαλμολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Κων. Τζάκος (Βησσανιώτης), ὁμιλῶν σὲ ἐπίσημο γεῦμα τοῦ 8ου Πανελληνίου Ὀφθαλμολογικοῦ Συνεδρίου ποὺ ἔγινε στὰ Γιάννενα (30-4-1975) εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς ἐνδιαφέροντα, ὅπως δημοσιεῦνται στὸ Ἡπ. Μέλλον 24-6-1975:

...«Ἦλθατε ἐδῶ, εἶμαι βέβαιος, ὄχι μόνο γιὰ νὰ παρακολουθήσετε τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ προσκυνήσετε τὴν πηγὴ καὶ τὸ λίκνο τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Ἀπὸ ἐδῶ, οἱ προπάτορές μας οἱ Ἕλληνες, ἐξεκίνησαν πρὸ μερικῶν χιλιάδων ἐτῶν, διὰ νὰ καλύψουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὅλην τὴν τριδάκτυλον χερσόνησον ἡ ὁποία ἔκτοτε ἐκλήθη ἀπὸ αὐτοὺς Ἑλληνική. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἡπειρον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Τομάρου ἢ Τμάρου, εἰς τὴν Ἑλλοπίαν τῆς Δωδώνης, ἐλατρεύετο κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὁ Ζεὺς ὁ Δωδωναῖος ὁ Πελασγικὸς, ἀπὸ τοὺς ἀνιπτώποδας καὶ χαμαιεύνους ὑποφότας, τοὺς Σελλοὺς ἢ Ἑλλοὺς ποὺ ἐχρησιμοδότησαν ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ θρόισμα τῶν παχυφάλλων δρυῶν τοῦ μαντείου.

Ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἡ ὁποία μᾶς φιλοξενεῖ σήμερον, ἔλκει τὴν καταγωγὴν τὸ Ἑλλάς καὶ τὸ Ἕλλην. Ἐδῶ εὐρίσκεται ἡ προελληνικὴ κοιτὶς ἡ ὁποία ἀπὸ μίαν μικρὰν Πελασγικὴν κοινότητα, μετετράπη εἰς μέγαν καὶ ἱστορικὸν Ἑλληνικὸν κόσμον.....

Ἡ πορεία τῆς μικρᾶς αὐτῆς φυλῆς, ὑπῆρξε δύσκολος, τραχεῖα, λυσώδης, ἐξοντωτικὴ. Ὑπὸ τὴν πίεσιν λαῶν ὁμοειδῶν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀποθηθησαν εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Πίνδου, ὅπου εὐρόντες τὰς πύλας τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Φθιώτιδος, εἰσέδυσαν ἐντὸς αὐτῶν καὶ συνετάχθησαν μὲ τοὺς Μυρμιδόνας τοῦ Ἀχιλλέως, ὅπου διὰ πρώτην φοράν ἀνευρίσκομεν τὸ ὄνομα Ἕλλην εἰς τὸν Ὅμηρον...

Πιεζόμενοι ὅμως ὑπὸ τῶν ἐκ Βορρᾶ ἐπερχομένων Θεσσαλῶν, δέχονται νὰ γίνουν μισθοφόροι τῶν Ἡρακλειδῶν. Διαπεροῦν τότε τὸν Κορινθιακὸ κόλπον, ἀποβιβάζονται εἰς τὴν Πελοπόννησον νικοῦν τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ μετατρέπονται ἀπὸ μισθοφόροι εἰς κυριάρχους... Ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, τὸ ὄνομα Ἕλλην ἔλαβε καθολικὴ διάδοσι εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπονομασθεῖσαν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον. Αἱ πολυποίλαι φυλαὶ Πελασγοὶ, Λέλεγες, Κουρῆτες, Καύκωνες, Ὑαντες, Τελχίτες κ.ἄ. ἐξηφανήθησαν. Τὴν κοινὴν ἐπωνυμίαν τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκομεν πλέον ἐπι-

πιστημίου τοῦ Βερολίνου U. WILAMOWITZ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων (1913), ποὺ δημοσιεύεται στὰ «Ἡπειρωτ. Χρονικά» τοῦ 1926, σελ. 40.

Δίης ἐν Τμαρίοις δρυὸς ἀκρεμόνεσσι πελειᾶς
ἄδει γαυριόωσ' ὕμνον ἐλευθερίας·

«Ζεῦ ἄνα Δωδωναίε Πελασγικέ, δέρκεο χαίρων
οἴῃ τῆς καινῆς Ἑλλάδος ἠνορέη».

καὶ συνεορτάζουσ' ἐπινίκια πάντες ἀν' αἴαν
Ἑλλήνων ὅσοι καὶ Διὸς εἰσι φίλοι.

κρατοῦσαν ἐφ' ὅλων τῶν κατοίκων, ἀσχέτως ἐὰν οὗτοι ἦσαν διηρημένοι εἰς τέσσαρας κυρίως φυλὰς, τοὺς Δωριεῖς, τοὺς Ἴωνας, τοὺς Αἰολεῖς καὶ εἰς δύο δευτερευούσας, τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Ἡπειρώτας.

“Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λαοὶ εἶχαν ἀπόλυτον συνείδησιν τῆς Ἑλληνικότητος των καὶ ὁσάκις ἐνεφανίζετο κίνδυνος, ἠνοῦντο μεταξὺ των καὶ ἔκαμνον θαύματα. Καὶ νὰ λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὅλη ἡ ἀξιοθαύμαστος αὐτῇ κοινωνία, ὀφείλετο εἰς μίαν δρᾶκα Ἡπειρωτῶν, τῶν Σελλῶν ἢ Ἑλλῶν, ἡ ὁποία ἐκκινήσασα ἀπὸ τὴν ταπεινὴν αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἀπέβη ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν πολυποικίλων λαῶν τῆς χερσονήσου ταύτης, οὕτως ὥστε, ὅλοι, νὰ μετατραποῦν εἰς ἓνα λαὸν ὁμοιογενῆ, τὸν ἑλληνικὸν...».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον

Ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἠπειροῦ πρωτοελληνικός. Μόνον ἑλληνικά φύλα στὴν Ἠπειρο. Ὄνόματα φύλων. Ἀρχαῖες ἐπιγραφές καὶ νομίσματα. Ἡ «βαρβαρότης» τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἐπίδρασις Μακεδονικοῦ πολιτισμοῦ.

«Ἀρχέγονος Ἑλλάς Ἠπειρος» γράφει ὁ Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος (Βλ. βιβλίον Γ' κεφ. 13), ποὺ ἀντλεῖ τὶς σχετικὰς πληροφορίες ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, Ἡρόδοτον, Θουκυδίδη, Ξενοφῶντα καὶ Πολύβιον.

Ἦταν λοιπὸν γνωστὴ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλληνες ἢ Ἠπειρος ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς ἀκόμα χρόνους μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα Ἠπειρος, δηλ. ἄπειρος, ξηρὰ ἀπέραντος (Ὅμηρου Ὀδυσ. Σ. 83, Ξ. 100, Φ. 109.—Θουκυδίδη I. 46). Καὶ εἶχε δεσμοὺς ὄχι μόνον θρησκευτικοὺς ποὺ τὴν συνέδεαν μὲ τὶς ἄλλες ἑλληνικὰς περιφέρειαι ἀλλὰ καὶ οἰκονομικοὺς καὶ κοινωνικοὺς ποὺ δὲν ἐσταμάτησαν ποτέ.

Σχετικῶς ὁ Σ. Δάκαρης γράφει: «Στοὺς νεολιθικοὺς χρόνους (4—3 π.Χ. χιλιετηρίδα) ἡ περιοχή τοῦ λεκανοπεδίου Ἰωαννίνων, κατελήφθη ἀπὸ προελληνικά φύλα. Κατὰ τὴν στροφή δὲ τῆς 3ης πρὸς τὴ 2α π.Χ. χιλιετηρίδα, ἔφθασαν ἐδῶ τὰ πρῶτα ἑλληνικά φύλα, ὑποθετικῶς οἱ Θεσπρωτοί.

Μιὰ τρίτη τομὴ, σημαντικὴ καὶ αὐτὴ, σημειώνεται κατὰ τὸν 12ον π.Χ. αἰῶνα μὲ τὴ μεγάλη εἰσβολὴ πρὸς τὴ νοτιοδυτικὴ Ἑλλάδα τῶν Βορειοδυτικῶν φύλων (Μακεδόνων). Μεταξὺ αὐτῶν ἦταν καὶ οἱ Μολοσσοί, ποὺ ἀποτελοῦσαν καὶ τὸ συμπαγὲς στοιχεῖο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς λεκάνης μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ρωμαιοκρατίας (167 π. Χ.). (1)

Ἦταν πλάνη, γράφει στὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς Ἑλβετίας «Ἀρχαία Τέχνη» (τ. 15ος, 1972) ὁ καθηγητὴς τῆς Ἑλ. Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βασιλείας καὶ δ)ντὴς τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἐρετριᾶς Κάρολος Σέφορντ, τὸ ὅτι παλαιότερα θεωροῦσαν τὴ Δωδώνη σὰν μιὰ ἑλληνικὴ νησίδα μέσα σ' ἓνα βαρβαρικὸ περίγυρο. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἠπειροῦ δὲν εἶναι προελληνικός, ἀλλὰ πρωτοελληνικός. (2)

1. Σ. Δάκαρη. Π.Α.Ε.Α. τοῦ 1965.

2. «Βῆμα» Ἀθηνῶν τῆς 17-3-1973, ἡ συναρπαστικὴ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης.

Ἰλλυριοὶ ἢ Ἰλλυρικὰ φύλα δὲν κατοικοῦσαν στήν Ἠπειρο, ἀλλὰ πολυάριθμα ἑλληνικὰ τέτοια. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἀρχαιολόγος Δημ. Εὐαγγελίδης γράφει ὑπὸ τύπον ἐπιστολῆς στήν Ἠπ. Ἐστία τοῦ 1958 σελ. 266 τὰ ἑξῆς: . . . «στὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς Θεσ)κης «Ἑλληνικά» (Τόμος 15ος, 1957, σελ. 247 - 255) δημοσιεύτηκε μιὰ ἀνέκδοτη ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Δωδώνη, ὅπου τὸ Κοινὸν τῶν Μολοσσῶν ἀπονέμει διαφορὰς τιμὰς σὲ μερικὰ πρόσωπα ποὺ δὲν σώζονται τὰ ὀνόματά τους, γιὰ τὴ ἢ πλάκα ὅπου εἶναι χαραγμένα ἔχει ὑποστῆ βλάβες. Ἔχει ὅμως ξεχωριστὴ σημασία, γιὰ τὴν χαρακτήκε πρὶν ἀπὸ τὸ 330 π.Χ. καὶ ἀναφέρει καὶ πολλὰ νέα ἄγνωστα ὀνόματα φύλων καὶ ἀρχόντων κλπ. ὅπως καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βασιλέως Νεοπολέμου. Στὸ τέλος ὁ ἐκδότης παραθέτει κατάλογο τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν γενομένων ἐθνικῶν ἠπειρωτικῶν φύλων ὀνομάτων, ὅπου συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἐκ τῶν πόλεων ἢ τόπων παραγόμενα ἐθνικά... Χρήσιμο νομίζω νὰ γίνῃ γνωστὸς ὁ κατάλογος στὸ εὐρύτερο κοινό... Τὰ ὀνόματα εἶναι γνωστὰ ἀπὸ συγγραφεῖς καὶ ἀπὸ ἐπιγραφές. Ἴδου ὁ κατάλογος :

Ἄβαντες, Ἀγραῖοι, Ἀθαμάνες, Αἰγισταῖοι, Αἰθίκες, Αἰνιᾶνες, Ἀκραλεσταί, Ἄμυμνοι, Ἀμύμονες, Ἀμύνται, Ἀμφίλοχοι, Ἀπειρῶται, Ἀργυρίνοι, Ἀρκτᾶνες (1), Ἀτέραργοι, Ἀτινιτᾶνες, Αὐταριᾶται, Ἀφειδαντες, Γεναῖοι, Γενσαῖοι, Γρᾶες, Δεξαροί, Δυέσται, Δρύοπες, Δωδωναῖοι, Δωνετίνοι, Ἐλεαῖοι, Ἐλινοί, Ἐλλοπες, Εὐρυμεναῖοι, Θεσπρωτοὶ, Καρθαῖοι, Κᾶρες, Κασσωπαῖοι (2), Κασσωποί, Κελαιθεῖς, Κέλαιθοι, Κεραῖνες, Κεστρινοὶ, Κοιλωποί, Κολπαῖοι (3), Λίλαιθοι, Μαρδόνες, Μολοσσοὶ (4), Μύλακες, Νεσταῖοι, Ὀθρᾶται, Ὀμφαλες, Ὀμφαλιῆες (5), Ὀρέσται, Παραραναῖοι, Παρθαῖοι, Παρθηνοὶ, Παρωραῖοι, Περγάμιοι, Περραιβοὶ, Πείαλες, Πράσσαιβοι, Πρόχθειοι, Σελλοὶ, Συλίονες Ταλαιᾶνες, Τάλα-

1. Ἀρκτᾶνες: κατοικοῦσαν παρὰ τὴ δυτικὴ Θεσσαλία καὶ συμμετεῖχαν στὸ Κοινὸ τῶν Μολοσσῶν.

2. Κασσωπαῖοι: ἀπώκησαν τὴ σωζόμενη καὶ σήμερα Κασώπη Κερκύρας.

3. Κοιλωποὶ καὶ Κολπαῖοι, θυμίζουν τὸ σημερινὸ Καλπάκι.

4. Στὸς Μολοσσοὺς — κλάδος Δωριέων — φαίνεται πὺς ὑπῆρχε καὶ κλάδος ὀνόματι Κυεστοὶ.

5. Ὀμφαλες: Τὸ Ὀμφάλιον, ἀπὸ μερικῶν τοποθετεῖται στὸ σημερινὸ Δελβινάκι Πωγωνίου καὶ ἀπὸ ἄλλους κάπου στὴ Θεσπρωτία.

ρες, Ταραύλιοι, Τριπολίται, Τριπολίσσιοι, Τριπόλισσοι, Τριφύλαι, Τριφυλαῖοι (1), Τυμφαῖοι, Ὑπαιλόχιοι, Χάονες, Χαῦνοι κ.ἄ.

Ἀποδίδουν ὅμως σημασία στὰ πολυάνθρωπα φύλα Θεσπρωτοὺς (2) Μολοσσοὺς καὶ Χάονες, πὺ διαδοχικά, ἐπεκράτησαν στὴν Ἠπειρο καὶ κάποτε ἔδωσαν τ' ὄνομά τους σ' ὅλοκληρη τὴ χώρα ἢ σὲ διαμερίσματά της.

Στὴν Τροία δέ, πολέμησαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλλήνων οἱ Περραιβοὶ καὶ οἱ Ἀτιντᾶνες μετὰ 22 πλοῖα πὺ με ἀρχηγὸ τὸν Γουνέα ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν ὀμηρικὴ πόλι Κύφρο πὺ βρισκόνταν κοντὰ στὴ «διοχείμερον Δωδώνη» (Ὀμ. Ὀδυσ. Π. 417. Ἰλιάς Β. 747-750. Αἰσχύλου Ἰκέτιδες, Π. 255).

Στὴ συμβολὴ τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ ἐξ ἄλλου, κοντὰ στὴ θέσι Γκούμανι, εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια Γκίτανα (Τιτάνη, ἀρχ. πόλις) κατὰ τὸν Πολύβιο (27 - 16 - 4 - 6) καὶ κατὰ τὸν LIVIUS (12 - 38 - 11) ὅπου ἦταν τὸ πολιτικὸ κέντρον τῶν Ἠπειρωτῶν.

Ὅπως δὲ διαβεβαιώνεται ἀπὸ ἀνέκδοτο ψήφισμα πὺ εὐρέθηκε στὰ θεμέλια τῆς γεφύρας σὺ φράγμα, ἢ Τιτάνη ὠρίσθη ὡς κέντρο κοι-

1. Τριφυλαῖοι πιθανῶς κατοικοῦσαν κοντὰ στὴ Βήσσανη Πωγωνίου (δυτικά) ὅπου καὶ τοπωνύμιο Τριφύλα, σήμερα. Βλ. Σπ. Στούπη: Τὰ τοπωνύμια ὀμιλοῦν Ἡ ἀρχαία Τριφυλία στὴ Βήσσανη; Στὸν Ἠπ. Ἀγῶνα Ἰωαννίνων, φυλ. 7-9-1967. Ὁ Εὐλ. Κουρίλας, γράφει, ὅτι ἡ περιφέρεια Πωγωνίου, ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Τριφυλία. Σπ. Στούπη: Πωγωνησιακὰ καὶ Βησσανιώτικα Πάτραι 1962, σελ. 18 κ. ἐ. καὶ Βος σελ. 19. — Δ. Εὐαγγελίδου: Β. Ἠπειρος, Ἀθῆναι, 1919, σελ. 25. Σύμφωνα μετὰ τὰ γραφόμενα τοῦ ἰδίου, Ἠπ. Ἐστία, 1973 σελ. 658 ἄλθανικὰ φύλα κατέβηκαν στὴν Ἠπειρο πρὸ τοῦ 1200 μ.Χ. ἀλλὰ ἐξελληνίσθησαν.

2. Τῶν Θεσπρωτῶν κλάδος ἦταν πιθανῶς καὶ οἱ λεγόμενοι Ὀποῦοι (Π.Α. Ε.Α. 1968 σελ. 49) Ἡ χώρα τῶν Θεσπρωτῶν κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα, ἐξετίνατο ἀπὸ τοῦ Θυάμιδος μέχρι τοῦ Ἀχέροντος. Ἀπὸ τοῦ 4ου ὅμως π.Χ. αἰῶνος, ἤλεγχον καὶ τὴ βόρεια τοῦ Θυάμιδος περιοχὴ, μετὰ πολιτικὸ κέντρο τὴ σημερινὴ ἀκρόπολι τῆς Γκούμανης στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Θυάμιδος. Στὴ Δωδώνη δέ, βρέθηκε (1965) μεγαλόπρεπο τετράπλευρο βᾶθρο ἐπὶ τοῦ ὀποίου ἔστεκε Θεσπρωτὸς ἰππίας μετὰ δόρυ καὶ ξίφος, πανηπειρωτικὸ ἀνάθημα μετὰ τὴν ἐπιγραφή: «Τὸ Κοινὸν τῶν Ἠπειρωτῶν Μίλωνα Σωσάνδρου Θεσπρωτῶν ἀρετὰς ἔνεκεν καὶ εὐνοίας της εἰς αὐτοὺς». Βλ. καὶ Σπ. Μουσελίμη: «Ὁ ἀρχαῖος Ἄδης καὶ τὸ Νεκρομαντεῖον τῆς Ἐφύρας». Ἀνάτυπο τῆς Ἠπ. Ἐστίας, τοῦ 1971.

νοῦ καὶ πολιτικῶν συγκεντρώσεων, κατὰ τὸ 2ον ἥμισυ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος καὶ διατηρήθηκε μέχρι τῆς καταστροφῆς της (167 π.Χ.).(1)

Κατὰ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου DONALD M. NICOL «γιά πολλοὺς αἰῶνας πρὶν ἀπὸ τὴ Λατινικὴ κατάκτησι, ἡ χώρα χωρίζονταν στὴν Παλαιὰ Ῥπειρο ἢ στὴν περιοχὴ μεταξὺ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ ἀκρωτηρίου Ἀκροκεραυνίων καὶ στὴ Νέα Ῥπειρο ποὺ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὰ Ἀκροκεραύνια πρὸς βορρᾶ ἕως τὸ Δρίνο ποταμὸ στὴν περιοχὴ τῆς Σκόδρας ἢ Σκούταρι. Ἡ παλαιὰ Ῥπειρος ἀποτελοῦσε τὸ θέμα τῆς Νικοπόλεως καὶ ἡ Νέα Ῥπειρος τὸ θέμα τοῦ Δυραχίου». (2)

Κατὰ τὸν BELOCH, ἀπὸ τὶς ἐπιγραφές συνάγεται τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι ἀπὸ τοῦ τέλους τουλάχιστον τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, ἡ ἑλληνικὴ ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Ῥπειρωτ. Ῥθνους. Ἡ Ῥπειρος τονίζει, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πύρρου, ἦτο ἀναμφισβητήτως ἑλληνικὴ χώρα, καὶ ἐπειδὴ αὕτη περικλείεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ὑπὸ ὀρέων καὶ δὲν δύναται νὰ δεχθῆ ξένας ἐπιρροὰς, δὲν δύναται νὰ φαντασθῆ κανεὶς ὅτι ἔγινε ἑλληνικὴ χώρα, ἐὰν δὲν ἦτο ἀνέκαθεν τοιαύτη...»

Βαρβάρους δὲ κατὰ τὸν ἴδιο ὡς ἀνωτέρω Γερμανὸ συγγραφέα ὀνομάζει ὁ Θουκυδίδης τοὺς Ῥπειρῶτες κ.ἄ. γιὰτὶ δὲν ἔκαναν χρῆσι τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ποὺ ἦταν ἀνεπτυγμένη γραμματικῶς καὶ λογοτεχνικῶς. Τοῦτο ὅμως λέγει, δὲν ἔμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις ὅτι οἱ Ῥπειρῶτες δὲν ὠμιλοῦσαν ἑλληνικὴ διάλεκτο.(3)

Ῥλλωστε καὶ σήμερα κοινὸ εἶναι τὸ φαινόμενο στὶς πόλεις τὸ νὰ ἀποκαλεῖται κάποιος ὡς «χωριάτης» μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἄξεστου, ἀμόρφωτου, ἀγροίκου κλπ.

Παραλλήλως, ἡ «βαρβαρότης» τῶν Ῥπειρωτῶν μὲ τὴν ἔννοια ποὺ δίδει ὁ BELOSH ἔμπορεῖ νὰ ἀποδοθῆ καὶ στὸ γεγονός, ὅτι διαρκῶς ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιμετωπίζουν τοὺς κατερχομένους κατὰ καιροὺς ἀπὸ Βορρᾶ βαρβάρους Ἰλλυρίους, Παίονες, Τριβαλλοὺς, Σλαῦους κ.ἄ. Οἱ πρῶτοι δὲ Ῥλληνες ποὺ συναντοῦσαν οἱ βάρβαροι αὐτοί, ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ κατοικοῦσαν στὰ ὄρεινά τῆς Ἑλλάδος Ῥπειρῶτες καὶ Μακεδόγες.

Ῥταν φυσικὸ λοιπὸν νὰ μὴ εἶχαν τὴν ἀπαιτούμενη ψυχικὴ ἡρεμία νὰ καλλιεργήσουν τὶς τέχνες καὶ τὶς ἐπιστῆμες ἢ νὰ ἀναπτύξουν πολιτισμὸ, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ ὀμόφυλοί τους ποὺ κατοικοῦσαν νοτιώτερα. Εἰδι-

1. «Φωνὴ τῶν Φιλιατῶν» τῆς 2-2-1973. «Κεκρυμένος μέγας Ἀρχαιολογικὸς θησαυρὸς εἰς Γκούμανι Φιλιατῶν». Ἐπίσης, Σωτ. Δάκαρη: Ἀνασκαφὴ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης στὰ Π.Α.Ε. Ἀθηνῶν τοῦ 1967. σελ. 52.

2. Ῥπ. Ἐστία τοῦ 1973, σελ. 199 «Τὸ Δεσποτάτον τῆς Ῥπεύρου» μ.τ.φ. Περ. Λεύκα.

3. Νικ. Παπαδοπούλου: Ἡ ἐθνικότης τῶν ἀρχαίων Ῥπειρωτῶν στὴν Ῥπ. Ἐστία τοῦ 1953.

κώτερα δὲ τῇ μαχητικότητά τους, τὴν ἀνδρεία κ.λ.π. φαινόμενα τῆς τραχειᾶς τους ζωῆς, συναντοῦμε κατόπιν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δεσποτάτου καὶ ἐν συνεχείᾳ στὶς διάφορες Ἡπειρ. ἐπαναστάσεις, στοὺς ὀνομαστοὺς Στρατιότι κ.λ.π. τοῦ μεσαίωνα, στὴν παλληκαριά τῶν Χειμαρριωτῶν, Σουλιωτῶν, Κανάρηδων, Μιαούληδων κ.ἄ. μὲ τοὺς ὁποίους ἀσχολούμεθα εἰς ἄλλα κεφάλαια τοῦ παρόντος.

Τοὺς ἀγῶνες ἐκείνους τῶν ἀρχαίων Ἡπειρωτῶν ἐξαίρει καὶ ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος, ὁ ὁποῖος γράφει: «Ἡπειρωταῖς ἦν πάτριον συναγωνίζεσθαι καὶ συγκινδυνεύειν ὑπὲρ φίλων, ἀποθνήσκειν δὲ ὑπὲρ πατρίδος». Φίλοι δὲ καὶ πατρίς γιὰ τοὺς ὁποίους ἠγωνίζοντο καὶ ἀπέθνησκον οἱ Ἡπειρωτῆς, δὲν ἦταν ἄλλοι, παρὰ ἐκεῖνοι ποὺ κατοικοῦσαν νοτιώτερα Ἑλληνες καὶ Ἑλλὰς.

Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτά, τὸν ἐθνικὸ χαρακτήρα ἐνὸς λαοῦ, δὲν ἀποτελεῖ ἡ μεγάλη ἢ μικρὴ συμβολή του στὸν πολιτισμὸ ποὺ ἀνεπτύχθη ἀπὸ τὸν λαὸ αὐτὸ, ἀλλὰ ὅπως λέγει ὁ πατέρας τῆς ἱστορίας, Ἡρόδοτος, «τὸ ὄμαιμον καὶ ὁμόγλωσσον καὶ θεῶν ἰδρύματα καὶ θυσίαι ἤθεά τε ὁμότροπα», δηλ. τὴν ἐθνικὴ συνείδησι ἐνὸς λαοῦ ἀποτελοῦν ἡ γλῶσσα, ἡ θρησκεία, οἱ κοινὲς παραδόσεις καὶ τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα.

Οἱ Ἡπειρωτῆς, εἶναι Ἑλληνες μὲ τὸσες περγαμηνές, τὸση ἐθνικὴ, πολιτιστικὴ, πολιτικὴ κλπ. δρᾶσι ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα, ἀνεπτυγμένοι καὶ πολιτισμένοι καὶ εἶναι ὕβρις καὶ νὰ τὸ σκεφτῆ κανεὶς καὶ παράκρουσις ἐγκεφαλικὴ νὰ ἐπιμένῃ, πῶς οἱ τόσον καλλιεργημένοι ἔκπαλαι Ἡπειρωτῆς εἶναι Ἰλλυριοὶ—Ἀλβανοὶ ἐξελληνισμένοι. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὀνομαστικὰ σὰν Ἑλληνες τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ζοῦν στὴν Ἡπειρο. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀναφέρῃ τὰ φύλα τους καὶ τὶς πόλεις τους, τὰ ἀναφέρει πάντοτε καὶ μόνον, σὲ σχέσι καὶ ἀναφορὰ μὲ ἄλλους Ἑλληνες, καὶ ποτὲ μὲ Ἰλλυριοὺς ἢ μὲ ἄλλους βαρβάρους. (Εὐτέρπη 2 - 52 - 58). Μόνον σὰν Ἑλληνες δύο Ἡπειρωτῆς νέοι καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν λεγομένη Β. Ἡπειρο σήμερα, μπῆκαν στὴν αὐλὴ τοῦ Κλεισθένη, τοῦ τύραννου τῆς Σικυῶνος, ὕστερα ἀπὸ προκήρυξί του σὲ ὅλους τοὺς Ἑλληνες, γιὰ νὰ διεκδικήσουν, μαζὶ μὲ ἄλλους ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, τὸ χέρι καὶ τὴν προῖκα τῆς κόρης του Ἀγαρίστης, τῆς μετέπειτα γιαγιάς τοῦ μεγάλου Περικλῆ τῶν Ἀθηνῶν (Ἐρατώ, 6 - 127).

Σχετικῶς ὁ μητροπολίτης Κορυτσᾶς Εὐλόγιος Κουρίλας, σχολιάζων στὴν «Ἠπ. Ἐστία» τοῦ 1956, σελ. 14 ἄρθρο μας μὲ τίτλο «Ἐθνολογικὸς χαρακτήρ τῶν Πωγωνησίων», γράφει ὑπὸ τύπον ἐπιστολῆς τὰ ἑξῆς:

«Τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Στούπη ἐνεποίησέ μοι ἀρίστην ἐντύπωσιν, ὅστις

ἐπιγράψας αὐτὸ «ἔθνολογικὸς χαρακτήρ τῶν Πωγωνησίων» ἐπικαίρως θίγει τὸ μᾶλλον νευραλγικὸν σημεῖον τῆς περιοχῆς ἐκείνης.

«Αὕτη τὸ πάλαι, ὡς ἔγραψα ἀλλαχοῦ, ἐλέγετο Τριφυλία, διότι τρεῖς φυλαὶ κατώκουν: Ἡπειρῶται, Μολοσσοὶ, Ὀρέσται καὶ Ἰλλυριοὶ Ἀτιντᾶνες. «Οἱ μὲν πλησιάζοντες τοῖς Μακεδόσι, οἱ δὲ τῷ Ἰονικῷ κόλπῳ» (Στραβ. Ζ' 8.326) ὠνομάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου ὄρεστιάς, διότι διωκόμενος διὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς του καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐνταῦθα κατελίπεν ἐπώνυμον τὴν χώραν. Οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ Ὀρεστικὸν Ἄργος παρὰ τὴν Καστοριάν, πόλιν, ἣτις ὀρθῶς νῦν ἀπὸ Χρούπιστα μετωνομάσθη εἰς τὸ ἀρχαῖον ὄνομα. Ἐπειτα οἱ Μακεδόνες βασιλεῖς προὔχωρησαν καὶ μέχρι Κλεισούρας ὅπου ἔκτισαν τὴν Ἀντιγόνειαν.

«Οἱ Ἰλλυριοὶ ἐκινουῦντο ἀπὸ νότου». Ἀναμέμικται δὲ τούτοις τὰ Ἰλλυρικὰ ἔθνη τὰ πρὸς τῷ νοτίῳ μέρει τῆς ὄρεινῆς καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ Ἰονίου κόλπου». Ἀξιόλογοι εἰδήσεις, ἃς ἀπεμνημόνευσεν ὁ Στράβων, μὴ δυνηθεὶς πέραν τῶν Ἀτιντάνων, εἰς τὰ συμπαγῆ Ἰλλυρικὰ ὄρη νὰ προχωρήσῃ.

«Περὶ δὲ τῆς τρίτης φυλῆς γράφει: «καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν δὲ Μολοττοὶ ὑπὸ Πύρρῳ τῷ Νεοπολέμῳ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ Θετταλοῖς οὔσι γεγονότες». Ἀλλὰ τὰ ἐφεξῆς τοῦ Στράβωνος εἶναι ἀξιολογώτερα: «Ἐνιοὶ δὲ καὶ σύμπασαν τὴν μέχρι Κερκύρας Μακεδονίαν προσαγορεύουσιν, αἰτιολογοῦντες ἅμα, ὅτι καὶ κουρᾶ καὶ διάλεκτῳ καὶ χλαμύδι καὶ ἄλλοις τοιούτοις χρῶνται παραπλησίους, ἔνιοι δὲ καὶ δίγλωσσοι εἰσὶν» (σελ. 326). Ὑπερίσχυσε λοιπὸν ἐνταῦθα τὸ Μακεδονικὸν στοιχεῖον καὶ ὁ Μακεδονικὸς πολιτισμὸς. Διὰ τοῦτο οἱ Πωγωνῆσιοι διακρίνονται ὡς οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι καὶ εὐπαίδευτοι, ὡς ἀπέδειξεν ὁ μὲν Ἰωάν. Λαμπρίδης εἰς τὰ «Πωγωνιακὰ» (1889) καὶ ὁ Ν. Πατσέλης εἰς τὴν λαμπρὰν μονογραφίαν τὸ «Δελβινάκιον τῆς Ἠπείρου» (1948). Ἦτο τόση ἡ δύναμις τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐνταῦθα, ὥστε κατάρθωσαν οἱ γηγενεῖς τοὺς ἐποίκους Τουρκαλβανούς, τοὺς φοβεροὺς Καραμουρατάδες (1) νὰ ἐκπολιτίσουν σύμπαντας, ὥστε νὰ ἐπιβάλωσι εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἐνταῦθα ἐξεδηλώθη ἡ τεραστία δύναμις τοῦ ἑλληνικοῦ μακεδονικοῦ πνεύματος...».

Ὁ Ν. HAMMOND ἐξ ἄλλου γράφει: «Ἡ ἰδιομορφία στὴ διάλεκτο, στὰ ἦθη καὶ στὴν ἐνδυμασία ποὺ χαρακτηρίζει τὶς πόλεις τῆς ἀρχαϊκῆς Ἑλλάδος ἦταν ἀνάλογη μὲ αὐτὴ ποὺ χαρακτηρίζει τὸ Πωγώνι».

1. Καραμουρατάδες καὶ ἡ χώρα τους Καραμουρατιά, περιοχή παρὰ τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα, συνέχεια τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου, γνωστὴ ἄλλοτε ὡς Βόρειο Πωγώνι. Βλ. Σπ. Στούπη Πωγωνησιακὰ καὶ Βησσανιώτικα Α)30, 40 122 κ.ἄ.